

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Δεύτερος

Συνδρομή ἑτησίαν: Ἐν Ἑλλάδι πρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοθ. πρ. 20 — ἡ συνδρομὴ ἀρχ. ἀπὸ 1 ἰαν. ἰακάρ. 10 Ὀκτωβρίου 1876
ἔτους καὶ εἰς ἑτησίαν — Τμητ. προχρ. φύλλον λ. 30 — Γραφ. τῆς Διοικήσεως: Ὁδ. Σπυριδίου, 6.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΑΤΡΙΚΙΟΝ ΒΑΘΜΟΝ

Συντάξας Ἰδὲ σελ. 625.

Τὸ κεφάλαιον.

Κυριακὴν τινα μερικοὶ γείτονες ἐκάθηντο ὑπὸ τὴν σκιάν μεγάλης τινὸς καρυῆς, καὶ τὰ παιδία ἤκουον τὴν διμιλίαν των μετ' ἐνδιαφέροντος. Διηγούντο τὴν ἱστορίαν πολλῶν κατοίκων τῆς πόλεως ἐκείνης καὶ τῶν περιχώρων, οἵτινες πτωχοὶ κατὰ τὴν παιδικὴν των ἡλικίαν, διὰ τοῦ χρόνου καὶ τῆς οἰκονομίας νυπόρησαν καὶ μάλιστα ἐπλούτησαν.

Ὅτι εἶχεν ἀκουσθῆ μάλιστα ὅτι ὁ Γεώργιος, ὁ υἱὸς τοῦ ξυλομογοῦ, ἠγόρασεν ἕνα μικρὸν οἰκίσκον μὲ ἕνα ἀρκετὰ μεγάλον ἀγρὸν διὰ 3,000 δραχμῶν. Ἐπλήρωσε 2,000 δρ. μετρητὰ καὶ ὑπεσχέθη νὰ πληρώσῃ τὸ ὑπόλοιπον ἐντὸς ὀρισμένης προθεσμίας. Διότι ἐκερδίζεε δρ. 3.50 τὴν ἡμέραν καὶ ἐξώθευε μόνον 2 δρ.

Καὶ ἔλεγαν ὅτι, ἐὰν ἐξακολουθῆ νὰ οἰκονομῇ ταιουτοτρόπως, θὰ κάμῃ τὴν τύχην του.

Ὅλα τὰ παιδία ἦσαν λίαν εὐδιάθετα νὰ γείνουν πλούσια.

— Ἄρκει νὰ ἐργάζησθε καὶ νὰ οἰκονομῆτε, δηλ. νὰ μὴν ἐξοδύητε πολλὰ, τοῖς εἶπεν ὁ Γέρω-Πέτρος.

— Νὰ οἰκονομῆτε προπάντων, ἀπήντησεν ὁ διδάσκαλος. Ὅσον πολὺ καὶ ἂν ἐργάζηται τις, ἐὰν δαπανᾷ ἡμέρα τῇ ἡμέρα ὅ,τι κερδίσει, ποτὲ δὲν θὰ ἔχῃ κεφάλαια. Διὰ τῆς ἐργασίας κερδίσει χρήματα, ἀλλὰ διὰ τῆς οἰκονομίας οὐ μόνον φυλάττει, ἀλλὰ καὶ αὐξάνει τὸ ποσό.

— Τὸ κεφάλαιον εἶναι χρήματα; ἠρώτησεν ὁ Παῦλος.

— Βεβαίως! ἀνέκραξαν πολλοὶ τῶν παρακαθημένων συγχρόνως.

— Ὅχι πάντοτε, ἐπανέλαθεν ὁ διδάσκαλος.

Καὶ ἐπειδὴ ἐνόμισαν ὅτι ἠσατέζετο: — Ἴδωμεν, εἶπεν, ἔχω 5 δραχμάς, αἱ ὁποῖαι βεβαίως εἶναι χρήματα; δὲν ἔχει οὕτως;

— Ναί, ναί!

— Καὶ ὅμως ἐὰν ἀγοράσω μὲ τὰ χρήματα ταῦτα ἄρτον διὰ νὰ φάγω, ἤτοι καταναλώσιμα πράγματα, αἱ 5 δρ. δὲν εἶναι πλέον κεφάλαιον; ἐὰν τούναντιον ἀγοράσω ἐν βιβλίον δι' οὗ θὰ διδάξω, ἠγόρασα ὄργανον ἐργασίας — τὸ βιβλίον

δι' ἐμὲ εἶναι ἡ δίκαια, τὸ πτύον, τὸ σφυρίον μου. — Τὰ ὄργανα ἢ ἐργαλεῖα τῆς ἐργασίας ἀποτελοῦσι μέρος τοῦ κεφαλαίου; τὰ χρήματα δὲ τὰ ὁποῖα δαπανᾷ τις διὰ τὴν εκπλήρωσιν ἢ εὐχαρίστησιν τῶν ἀναγκῶν του δὲν εἶναι κεφάλαιον, ἀλλ' εἰσόδημα.

Ὅ,τι εἶπεν ὁ διδάσκαλος ἐστενωχόρησεν ὀλίγον τὸ ἀκροατήριον.

Ἐχρηιάσθη λοιπὸν νὰ ἀρχίσῃ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ ἄργυρος αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν δὲν χρησιμεύει εἰς τίποτε, διότι δὲν τρώγεται, διὰ δὲ τοῦ ἀργύρου ἢ τοῦ χρυσοῦ δὲν δύναται τις οὔτε νὰ γράψῃ, οὔτε νὰ σκάψῃ, οὔτε νὰ σχίσῃ, οὔτε νὰ βάλῃ, καὶ ὅτι τὰ χρήματα εἰσὶ χρήσιμα μόνον ὡς μέσον, διότι δι' αὐτῶν ἀγοράζει τις ὅ,τι χρειάζεται. Τὰ χρήματα λοιπὸν ἀντιπροσωπεύουσιν ὅτ' ἐμὲν ἄρτον, ὅτ' ἐμὲν ἐργαλεῖον, ἢ πᾶν ἄλλο πρᾶγμα.

Ἀφοῦ ἀνεκάλεσε τὰς εἰς ὅλον τὸν κόσμον γνωστάς τάχως ἀληθείας, ἐξηκολούθησεν, ἀπευθυνόμενος πρὸς ὑφαντὴν τινα: — Κατασκευάζεις ὑφάσματα, γείτων Γέρω-Καλέ. Τί διὰ ταῦτα σοὶ χρειάζονται;

Ὁ γείτων Γέρω-Καλέ. — Ὑφαντήριον καὶ νῆμα.

Διδάσκαλος. — Ὡστε, αἱ χεῖρές σου καὶ ἡ ἐργασία σου δὲν ἀρκοῦν; σοὶ χρειάζεται ἀναποφεύκτως νῆμα, ὑπερ εἶναι ἡ πρώτη σου ὕλη, καὶ ὑφαντήριον, ὑπερ εἶναι τὸ ὄργανον ἢ ἡ μηχανὴ σου. Τὸ ὑφαντήριόν σου, λοιπὸν, τὸ νῆμα, τὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον ἔχεις τὸ ὑφαντήριόν σου, ὡς καὶ αἱ ἀναγκαῖαι προμήθειαι αἵτινες σοὶ ἐπιτρέπουν νὰ περιμένῃς τὴν πληρωμὴν, ἀποτελοῦσι τὸ κεφάλαιόν σου. Δι' αὐτῶν παράγεις, καὶ κατασκευάζεις ὑφάσματα. Πᾶν ὅ,τι, ἐκτὸς τοῦ κεφαλαίου σου, εἶναι ἀναγκαῖον διὰ τὴν παραγωγὴν, εἶναι κεφάλαιον.

Πέτρος. — Τὸ ἄροτρον, οἱ βόες καὶ τὰ πρόβατα εἶναι ἐπίσης κεφάλαια;

Διδάσκαλος. — Ἀναμφιβόλως.¹ Ὑποθέσωμεν

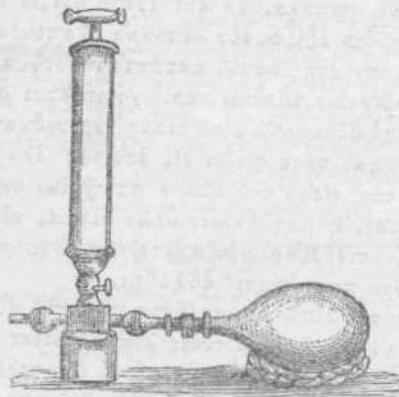
1. Ὅχι μόνον τὰ χρήματα ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ὄργανα τῆς ἐργασίας καὶ τὰ βιομηχανικὰ κεφάλαια παύουσιν νὰ εἰσὶ κεφάλαια ἅμα διατεθῶσιν ὅχι πρὸς παραγωγὴν, ἀλλὰ πρὸς δαπάνην καλῆς ἢ κακῆς συντηρήσεως. Τὸ ἄροτρον, οἱ βόες, τὰ πρόβατα, τὰ ἐργαλεῖα, τὰ κτήνη κινητὰ τε καὶ ἀκίνητα, ἅμα καταναλωθῶσιν ἢ ἐκπονηθῶσι διὰ νὰ θρέψωσιν ἢ συντηρήσωσι τοὺς κυρίους αὐτῶν, δὲν εἶναι πλέον κεφάλαια, διότι δὲν ἐδαπανήθη τὸ τίμημα αὐτῶν ἢ ὅ,τι ἀποφέρουσιν, ἀλλὰ μέρος αὐτῶν. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει τὰ κεφάλαια ὅσον μεγάλα καὶ ἀνώσι, ἔχουσι πάντοτε τέλος, γίνονται

δατε άνωτέρω τὸ σχετικὸν βάρος τῶν δύο αέριων ἐξ ὧν συντίθεται. Κατ' αὐτὸ, μία λίτρα αζώτου βαρύνει 1 γρ. 256· τὸ δ' ὀξυγόνον εἶναι ὀλίγον βαρύτερον, καὶ μία λίτρα αὐτοῦ βαρύνει 1 γρ. 430, ἐν ᾧ μία λίτρα αέρος βαρύνει 1 γρ. 294.

Τινὲς τῶν ἀκροατῶν μου μ' ἐρώτησαν πῶς ἢ μποροῦμεν νὰ ζυγίζωμεν τὰ αέρια. Ἡ περιέργειά των μ' ἐχαροποίησε, καὶ θέλω νὰ τὴν εὐχαριστήσω. Θὰ σᾶς δείξω τὸν τρόπον. Εἶναι ἀπλοῦς καὶ εὐκολός. Ἴδου μία πλάστιγγη, ἡ ζυγαρία, καὶ ἰδοὺ μία χαλκὴ φιάλη, ἐλαφροτάτη, ὅσον τὸ ἐπιτρέπει ἡ ἀπαιτουμένη στερεότης. Εἶναι τορνευτὴ, ἀδιαπέραστος εἰς τὸν αέρα, καὶ ἔχει κρουνὸν ὅστις ἀνοίγεται καὶ κλείεται κατὰ θέλησιν. Ἐπειδὴ τώρα εἶναι ἀνοικτός, ἡ φιάλη τώρα εἶναι πλήρης αέρος. Ἡ πλάστιγγη αὐτὴ εἶναι ἀκριβεστάτη, καὶ, ἂν θέσω τὴν φιάλην εἰς τὴν μίαν λεκάνην αὐτῆς, βλέπετε ὅτι ἰσορροπεῖ μετὰ τοῦ σταθμοῦ τοῦ τεθειμένου εἰς τὴν ἄλλην λεκάνην. Ἴδου τώρα καὶ ἡ ἀντλία αὐτῆ.

Σχ. 40.

Δι' αὐτῆς ἢ μπορῶ νὰ συμπῆξω τὸν αέρα ἐντὸς τῆς φιάλης. Θὰ εἰσάξω λοιπὸν ἰκανὸν ὄγκον αέρος εἰς τὴν φιάλην, καὶ ἡ ἀντλία μου εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ μετᾷ τὸν αέρα ἐν ᾧ διέρχεται. (Ὁ καθηγητὴς εἰσάγει διὰ τῆς ἀντλίας εἴκοσι μέτρα αέρος εἰς τὴν φιάλην.) Τώρα ἂς κλείσωμεν τὸν κρουνὸν, καὶ ἂς θέσωμεν πάλιν τὴν φιάλην ἐπὶ τῆς πλάστιγγος. Ἴδέτε πῶς ἡ λεκάνη αὐτῆς καταβαίνει. Εἰς τί ν' ἀποδώσωμεν ὅτι ἔγινε βαρύτερα; Εἰς τὸν αέρα τὸν εἰσαχθέντα. Δὲν περιέχει μὲν αέρα περισσότερον κατὰ τὴν ἔκτασιν, ἀλλ' ὁ περιεχόμενος εἶναι τώρα βαρύτερος διότι περισσότεραν ποσότητα αὐτοῦ ἐμπυκνώσαμεν ἐντὸς τῆς φιάλης. Ἡθέλον νὰ σᾶς δώσω ἀκριβῆ γνῶσιν περὶ αὐτοῦ τοῦ αέρος. Ἴδου αὐτὸς ὁ ὑάλινος κώδων, ἀνοικτός κάτωθεν, καὶ ἰστάμενος ἐντὸς νεροῦ, ἐν ᾧ νερὸν τὸν πληροῖ ὀλόκληρον. Ἄνωθεν ἔχει κρουνὸν, εἰς ὃν προσαρμόζεται καὶ βιδώνεται ἀκριβῶς ὁ κρουνὸς τῆς ἡμετέρας φιάλης. Ἄν τώρα ἀνοίξω τοὺς δύο στρόφιγγας, ὥστε νὰ κοινωνῶσιν οἱ δύο κρουνοί, θὰ ἰδῆτε ὅτι τὰ εἴκοσι μέτρα αέρος τὰ

συμπυκνωθέντα ἐντὸς τῆς χαλκῆς φιάλης θὰ σπεύσωσι νὰ ἐξορμηθῶσι, διερχόμενα διὰ τοῦ νεροῦ. Ἴδου, ἐξῆλθον ὄλα καὶ διὰ νὰ πεισθῶμεν περὶ τούτου, καὶ ὅτι δὲν ἠπατήθημεν, ἂς θέσωμεν πάλιν τὴν χαλκὴν φιάλην εἰς τὴν πλάστιγγα. Τὸ βλέπετε ἰσορροπεῖ πάλιν πρὸς τὸν σταθμὸν τῆς ἄλλης λεκάνης, καθὼς εἰς τὴν ἀρχήν. Ἐπομένως τὸ πείραμα ἡμῶν ἐπέτυχεν. Ἐνοήσατε τώρα πῶς εὗρομεν τὸ βάρος τοῦ προσθέτου αέρος, τοῦ συμπυκνωθέντος ἐντὸς τῆς φιάλης. Οὕτω κατορθώνομεν νὰ μάθωμεν ὅτι ἐν κυβικὸν ὑποδεκάμετρον αέρος βαρύνει 1 γρ. 294.

Ἄλλὰ τὸ μικρὸν τοῦτο πείραμα δὲν ἀρκεῖ ὅπως σᾶς δώσῃ ἰδέαν καθαρὰν καὶ θετικὴν τῆς βαρῆτος τοῦ αέρος. Ὁ ἀήρ τῆς φιάλης ταύτης, ὅστις ἔχει ὄγκον ἐνὸς δεκάτου τοῦ κυβικοῦ μέτρου, βαρύνει 42 γρ. 24. Πόσον δὲ νομίζετε ὅτι βαρύνει ὁ ἀήρ ἐντὸς τοῦ κιβωτίου ἐκεῖνου ἐκεῖ κάτω, ἐπίτηδες ὑπ' ἐμοῦ κατασκευασθέντος; Βαρύνει μίαν λίτραν ἀκριβῶς μίαν λίτραν. Ὑπελόγησα δὲ καὶ τὸ βάρος τοῦ αέρος ὅστις μᾶς περιστοιχίζει ἐντὸς αὐτῆς τῆς αἰθούσης. Ἴσως δὲν τὸ φαντάζεσθε βαρύνει ὀλόκληρον τόνον.

Ἐπειτα συνέχισε.

Α. Ρ. ΡΑΚΑΒΗΣ.

ΟΙ ΜΕΛΛΟΝΥΜΦΟΙ ΤΗΣ ΣΠΙΤΖΕΒΕΡΓΗΣ

Συνέχεια (31 σελ., 638).

I'

— Κακὰ μαντάτα, εἶπεν ὁ πειλότος προσερχόμενος πρὸς τοὺς δύο ἀξιωματικούς.

— Τί τρέχει; ἠρώτησεν ὁ Βλονδώ.

— Νὰ τί τρέχει. Ἐλογάριαζα ὅτι θὰ ἢμπορούσαμεν νὰ ἀράξωμεν εἰς ἐκείνην τὴν ἀκτὴν καὶ ἤθελα νὰ σᾶς ὀδηγήσω εἰς τὸν ὄρμον τοῦ Βελλσόνουδ ὅπου ὑπάρχει ἀσφάλεια καὶ εὐρίσκει τις καὶ ρυάκια γλυκοῦ νεροῦ, ἀλλὰ βλέπω ὅτι ὄλον τὸ μέρος περικλείεται ἀπὸ πάγους. Οἱ διαβολόπαγοι! Δὲν ἤξεύρετε τί ἰδιοτροπίαις ἔχουν! Μὰ τὸν Θεόν, κοντεύω νὰ πιστεύσω ὅτι κατοικοῦνται ἀπὸ δαιμόνια, τὰ ὅποια τοὺς περιφέρουν δεξιά καὶ ἀριστερά διὰ νὰ ζαλίζουν τοὺς πειλότους. Πότε μαζεύονται εἰς τὸ μεσημερινὸν ἀκρωτήριον τῆς Σπιτζεβέργης, πότε πρὸς ἀνατολάς, πότε πρὸς δυσμάς. Ἡ δυτικὴ ἀκτὴ εἶνε συνήθως ἡ ἀσφαλεστέρη καὶ ἡ μᾶλλον συχναζομένη ἐκεῖ ἐμαζεύονται ἄλλοτε τὰ ὀλλανδικὰ πλοῖα καὶ ἐκεῖ προσπαθοῦν καὶ τώρα ἀκόμη νὰ ἀράξουν οἱ ψαράδες μας ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν. Τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν, τὸ ἐναντίον, δὲν ἢμπορεῖ κανεὶς νὰ

Σχ. 41.

τὴν πλησιάσῃ ἔχει ὑφάλους εἰς τοὺς ὀπούους τὸ πλοῖον ἢμπορεῖ νὰ γείνη κομμάτια ἄν κερυδὸφλοῦδο.... Ἐχουν γείνει καταστροφαὶ ἐκεῖ! Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐκεῖ εὐρέθησαν μόνον τοὺς ἐπάνω εἰς ἓν νησί αὐτῆς τῆς διαβολοθαλάσσης οἱ τέσσαρες Ῥώσσοι ναῦται. ἤξεύρετε τὴν ἱστορίαν....

— Ποίαν ἱστορίαν; ἀνέκραξεν ὁ Μαρσέλ.

— Ἐπρεπε νὰ τὴν ἤξεύρετε σεις, ὅπου διαβάσετε τόσα βιβλία — κάθε ἡμέραν σᾶς ἐπαινεῖ διὰ τοῦτο ἡ κόρη μου. Εἶνε ἐν φυλλάδιον ὅπου τὴν περιέχει, τὸ μετέφρασαν καὶ σουηδικὰ καὶ ἰσλανδικὰ ἀκόμη, καὶ πιστεύω καὶ γαλλικὰ.

— Περιέργον! Πολλὰς περιηγήσεις ἀνέγνωσα, ἀλλὰ τὸ φυλλάδιον αὐτὸ δὲν τὸ ἤξεύρω προθύμως δὲ θὰ ἤκουον τὴν ἱστορίαν τῶν τεσσάρων Ῥώσσων.

— Εὐχαρίστως θὰ τὴν διηγηθῶ εἴχα μάλιστα κατὰ νοῦν νὰ τὴν διηγηθῶ καὶ εἰς τοὺς ναύτας. Ἐνοεῖται δὲ ὅτι ὀμιλῶν πρὸς σᾶς θὰ ἤμηναι συντομώτερος.

— Ἄς ὑπάγωμεν διὰ νὰ ἤμεθα ἡσυχότεροι ἐκεῖ εἰς τὴν πρῶραν καὶ ἂς πίνωμεν προτῆτερα καὶ ἐν ποτηράκι ρακί, εἶπεν ὁ Μαρσέλ.

— Διὰ τί ὄχι, ἀπήντησεν ὁ Λάξ; ἔχω μάλιστα ἀνάγκην διότι ἐπέρασα ἐκεῖ ἐπάνω δύο ὄρμους διαβολομενίκας μ' ἐκείνον τὸν ἀνεμον, ὅπου ὀνομάζουσι Ἄμερικανοὶ μπαρμπέρε καὶ ἔχουν δίκαιον, μὰ τὸν Θεόν, διὰ τί σὲ ζυρίζει, ἄν τὸ καλῆτερον ξυράφι.

— Νὰ προσκαλέσωμεν καὶ τὴν Κυρίαν Καρίαν νὰ σᾶς ἀκούσῃ; ὑπέλαθεν ὁ Μαρσέλ.

— Ὅχι, περιττόν αὐτὴ ἤξεύρει πολλὰς ἱστορίας τοιοῦτου εἶδους καλλίτερα ἀπὸ ἐμέ.

Οἱ τρεῖς φίλοι εἰσῆλθον εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ πλοίαρχου καὶ ἐκάθησαν κύκλῳ μικρᾶς τραπέζης.

— Ὁραῖον ρακί! ἀνέκραξεν ὁ Λάξ, πίνων διὰ μίαν τὸ ποτήριον, τὸ ὅποιον τῷ προσήνεγκεν ὁ Βλονδώ. Εἰς τὸ Χάμμερφεστ δὲν εὐρίσκει τις παρόμοιον.

— Ἀκόμη ἐν! εἶπε μειδιῶν ὁ πλοίαρχος.

— Εὐχαρίστως. Μοῦ φαίνεται ἄν νὰ εἴχα πάγον εἰς τὸ στομάχι· αὐτὸ τὸ ποτὸν θὰ τὸν διαλύσῃ.

Ἄφ' οὗ ἔπειτα τὸ δεύτερον ποτήριον καὶ ἤναψε τὴν πίπαν του, ὁ πειλότος ἐξηκολούθησεν ὡς ἐξῆς: «Πρὸ πολλῶν ἐτῶν, πρὸ ἑκατῶν, νομίζω, ἔμπαρος τις τοῦ Μέξεν ἀπέστειλεν ἐν του ἄλιευτικὸν πλοῖον εἰς τὴν Σπιτζεβέργην. Ὁ πλοίαρχος, ἄνθρωπος ἰκανός, ἤθελε, καθὼς οἱ ὀλλανδοί, νὰ πλεύσῃ πρὸς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν, ἀλλ' ἄνεμος φοβερός, πρὸς τὸν ὅποιον δὲν ἠδύνατο ν' ἀντισταθῆ, τὸν ἔρριψε πρὸς ἀνατολάς πλησίον εἰς μίαν νῆσον, τὴν ὅποιαν οἱ Ῥώσσοι ὀνομάζουσι Μικρὰν Μελαγχροινὴν (Μάλοϊ Βροῦνε), παράξενον νησάκι, ὅπως θὰ ἰδῆτε.

Σοφὸς τις ἀπὸ τὴν Χριστιανίαν, ὁ Κ. Κέιλχαου, ὁ ὅποιος ἐπεσκέφθη τὴν Σπιτζεβέργην καὶ τὸν ὅποιον ἐγὼ εἶδα, ὅταν ἐπέρασαν ἀπὸ τὸ Χάμμερφεστ, μοῦ εἶπεν ὅτι νομίζει ὅτι ἡ Μελαγχροινὴ αὐτὴ εἶνε ἡ ἴδια ἐκείνη νῆσος τὴν ὅποιαν οἱ Ἄγγλοι σημειοῦσιν εἰς τὸν Χάρτην μὲ τὸ ὄνομα Χάφμου· εὐρίσκειται εἰς τὴν ἑβδομηκοστὴν ὀγδόην μοῖραν, ἀλλ' ἀδιάφορον!

Μόλις τὸ πλοῖον εὐρέθη ἐκεῖ, μίαν περίπου λεύγαν μακρὰν ἀπὸ τὴν ξηρὰν, περιεκυκλώθη ἔξαφνα ἀπὸ σωρὸν πλεόντων πάγων· πουθενὰ δὲν ἔβλεπε κανεὶς μέρος διὰ νὰ ἐξέλθῃ.

Τότε ὁ ὑποεπιστάτης τοῦ πλοίου—ὀνομάζετο Χίμκωφ—εἶπεν εἰς τοὺς συντρόφους του ὅτι ἐνθυμεῖτο ὅτι ἄλλοι Ῥώσσοι προτῆτερα εἶχον κατασκευάσει μίαν καλύβην ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν νῆσον, τὴν ὅποιαν καλύβην θὰ ἠδύναντο ἴσως νὰ ἀνεύρουν διὰ νὰ περάσουν τὸν χειμῶνα.

Αὐτὴ ἦτο βέβαια μίαν καλὴν εἰδησίαν, διότι ἡ θέσις τῶν ἤτο φοβερά. Αὐτὸς ὁ ἴδιος προσεφέρθη νὰ ὑπάγῃ διὰ νὰ ἀναζητήσῃ τὴν καλύβην ὑπῆρχε λοιπὸν μὲ τὸν ἀναδεξιμῶν του, τὸν Ἰβάν Χίμκωφ, καὶ μὲ δύο ἄλλους ναύτας.

Ὁ δρόμος ἦτο δύσκαλος, πάγου παντοῦ· δὲν ἢμπούρασαν λοιπὸν νὰ πάρουν μαζί των παρὰ μόνον τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα, διὰ μίαν ἡμέραν ἢ δύο, τὸ πολὺ, ἀπουσίαν.

Στάσου νὰ ἐνθυμηθῶ τί ἐπῆραν! ἂ! ἐν τουφέκι, πυρίτιδα, σφαίρας, ἓνα πέλεκυν, καμμίαν εἰκοσαριὰν λίτρας ἀλεύρι, ἓνα τετζερέν.... τίποτε ἄλλο... Ὅχι, ὄχι.... εἶχαν καὶ ἓν μαχαίρι, ἴσκαν, καπνὸν, πίπας....

— Πολὺ φρόνιμα, διέκοψε λέγων ὁ Βλονδώ γεμίζων τὴν πίπαν του, ὡς ἂν ἤθελε διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος νὰ πιστώσῃ πόσον φρονίμως ἐπραξάν οἱ θαλασσοπόροι ἐκεῖνοι λαβόντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰ χρεῖάδη διὰ τὸ κάπνισμα.

— Οἱ τέσσαρές μας λοιπὸν, ἐξῆκολούθησεν ὁ Λάξ, ἀφ' οὗ ἐπεριπάτησαν μισῆς λεύγας δρόμον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου, ἀνεκάλυψαν ὅτι ἐζήτουν μίαν ὠραιότατην καὶ καλοκαμωμένην καλύβην, μὲ δύο χωρίσματα, μὲ ἓνα φούρνον· μὲ ἄλλους λόγους ὄλον τὸ πλήρωμα ἢμποροῦσε νὰ κατοικήσῃ ἐκεῖ. Ἐπέρασαν καλὰ τὴν νύκτα καὶ τὸ πρωὶ τῆς ἄλλης ἡμέρας ἐξεκίνησαν νὰ ἀναγγείλουν εἰς τοὺς συντρόφους των τὴν ἀνακάλυψιν.

Φαντασθῆτε ὅμως τὴν ἐκπληξίν των, ὅταν παρατηρήσαντες ὀλόγυρα δὲν εἶδον οὔτε πλοῖον οὔτε πάγους, παρὰ τὰ κύματα τῆς θαλάσσης... Ὁ ἀνεμος εἶχε σαρώσει τὴν νύκτα τὴν θαλάσσαν, καὶ τὸ πλοῖον πάγει μαζί μὲ τοὺς πάγους... οὔτε ἔχνη εὐρέθησαν ποτὲ πλέον....

Οἱ δυστυχισμένοι εὐρέθησαν μόνον των εἰς μίαν ἐρημόνησον· δὲν εἶχον οὔτε λέμβον, οὔτε τίποτε.

Πρῶτον ἀπὸ ὄλα ἔπρεπε νὰ σκεφθοῦν διὰ

τροφήν. Εὐτυχῶς εἰς τὴν νῆσον ὑπῆρχον τάρανδοι, καὶ αὐτοὶ εἶχον τουφέκια. Ἐκυνήγησαν λοιπὸν, ἐσκότωσαν ὡς δώδεκα τάρανδους καὶ ἐξήρανον τὸ κρέας των διὰ νὰ τὸ ἔχουν. Ἐπειτα ἐδιδρῶσαν τὴν καλύβην των, τὴν ὅποιαν εἶχον ὀλίγον χαλάσει αἱ τρικυμίας... Εἰς τὴν Σπιτζε-βέργην, καθὼς γνωρίζετε, δὲν ὑπάρχει οὔτε δένδρον οὔτε δενδράκι, ἀλλὰ τὰ βεῦματα φέρουν ζύλα ἀπὸ ἄλλα μέρη, ἴσως ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν.

— Ναι, διέκοψε λέγων ὁ Μαρσέλ, ὅστις προθύμως ἐξήταζε πᾶν ζήτημα ἀναγόμενον εἰς τὴν φυσικὴν ἢ εἰς τὴν γεωγραφίαν· ἐκ τούτου δύναται μάλιστα ν' ἀποδειχθῆ ὅτι ὑπάρχει πρὸς βορρᾶν διάβασίς τις μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ. Ἐπεθύμουν νὰ ἴδω ἐν ἐκ τῶν τοιούτων ζύλων, τὰ ὅπερ φέρονται ὑπὸ τοῦ βεῦματος διὰ νὰ πεισθῶ, ἂν ἀληθῶς διακρίνει τις ἐπ' αὐτῶν, ὡς δικαίεται ὁ Σκορέσθης, κεντήματα εἰδους τινὸς ἐντόμων, μὴ ὑπαρχόντων εἰμὴ εἰς τὰς βορείους χώρας. Ἡ παρατήρησις αὕτη θὰ ἦνε σπουδαιότατη καὶ ἂν ποτὲ πλεύσω πρὸς τὸν ἀνταρκτικὸν πόλον, θὰ ἐπεθύμουν πολὺ νὰ κατορθώσω νὰ πιάσω, ὅπως τοῦτο συνέβη εἰς τινὰς φαλινοθήρας, ἐν ἐκ τῶν κητώδων ἐκεῖνων τὰ ὅποια ἔχουσι μὲν κτυπηθῆ πρότερον διὰ καμακίου εἰς τὰς βορείους θαλάσσας καὶ κατέφυγον ἔπειτα εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Ἀλλὰ μὲ συγχωρεῖς, ἀγαπητὲ Λάζ, διὰ τὴν διακοπὴν ταύτην ἐξῆκολούθησον, παρακαλῶ, διότι ἡ διήγησίς σου πολὺ μ' ἐνδιαφέρει.

— Ἐξῆκολούθω, εἶπεν ὁ Λάζ, ὅστις ἀφ' οὗτου εἶχεν ἐπιβῆ ἐπὶ τῆς *Ρόζας Μαρίας* εἶχε συνειθίσει εἰς τὰς τοιαύτας διακοπὰς τοῦ ὑποπλοιάρχου.

Οἱ τέσσαρες Ῥώσσοι, περιπλανώμενοι, νητύχτην νὰ εἴρωσιν ὀλίγα κομμάτια τοιούτων ζύλων καὶ κατώρθωσαν καὶ τὴν καλύβην των νὰ διορθώσωσι καὶ νὰ θερμυνθῶσιν ὀλίγον. Πολὺ πλεονέτερον ὅμως ἐχάρησαν ὅτε εἶρον τὰ ναυάγια πλείοντες εἰς τὰ ὅποια ὑπῆρχον ὀλίγα καρφία καὶ ἄλλα σιδηρικά. Ἡ πυρῆτις των εἶχε τελειώσει καὶ ἠμπόρεσαν μὲ αὐτὰ τὰ καρφία νὰ κατασκευάσωσι λόγχας. Τὰ ἄλλα σιδηρὰ τὰ μετεχειρίσθησαν ὡς σφυρία καὶ κατώρθωσαν, τέλος πάντων, ὡς καὶ τόξον νὰ σχηματίσωσι. Οὕτω λοιπὸν ὠπλισμένοι ἐσκότωσαν μίαν ἡμέραν μίαν ἄρκτον, ἡ ὅποια ἐπλησίαζεν εἰς τὸ οἰκημὰ των τὸ κρέας τῆς τὸ εἶχον διὰ τροφήν, τὸ δέρμα τῆς δι' ἐνδυμασίαν καὶ μὲ τὰ νεῦρά τῆς ἔκκαμον κλωστὰς.

— Ἡ ἱστορία αὕτη ὁμοιάζει πρὸς τὴν τοῦ Ῥοβινσῶν, εἶπεν ὁ Μαρσέλ.

— Ῥοβινσῶν, δὲν βρῦνεσθε! ἀπήντησεν ὁ Λάζ, ὁ ὅποιος ἐπειράχθη τὴν διὰ τὴν νέαν διακοπὴν τοῦ Μαρσέλ καὶ τὴν ἐξέλαβε μάλιστα ὡς εἰρωνεῖαν. Ἐδιάβασα τὸν Ῥοβινσῶν, μεταφρασμένον σουηδικά, ἀλλὰ σὰς λέγω ὅτι αὐτὸς ὁ

Κύριος, ὁποῦ τὸν ἔκαμε, ἐνόμισε κουτοῦς ἐκεῖνους, ὁποῦ θὰ τὸν διαβάσω. Ἐχει μέσα ἀρκυὰ ψεύδη, ἐνθὲ ἐκεῖνα ὁποῦ σὰς διηγούμαι ἐγὼ εἶνε ἡ μόνη ἀλήθεια.

— Δὲν ἀμφιβάλλω, ὑπέλαθεν ὁ Μαρσέλ, διὰ νὰ καθησυχάσῃ τὸν Λάζ.

— Καὶ τέλος πάντων αὐτὸς ὁ Ῥοβινσῶν εἶχε βίβλην εἰς γῆν καρποφόρον, ὅπου κάλλιστα ἠμπορεῖ νὰ φυτεύσῃ ἔπειτα εἶχε παντὸς εἶδους σκευὴ κλπ.

— Μὲ συγχωρεῖς, φίλε μου, ὑπέλαβε πάλιν ὁ Μαρσέλ, ἔκαμα πολὺ κακὰ νὰ σὲ διακόψω ἀλλ' ἐξῆκολούθησον, ὅ ἀκούω εἰς τὸ ἐξῆς μὲ ὅλην τὴν προσοχὴν.

— Ἦλθε λοιπὸν ὁ χειμὼν, ἐξῆκολούθησε λέγων ὁ Λάζ ἡσυχος πλέον, ὁ μαῦρος, ὁ φοβερὸς χειμὼν τῶν πολιτικῶν χωρῶν! Οἱ δυστυχεῖς μας Ῥώσσοι, κλεισμένοι εἰς τὴν καλύβην των, ἐστέναζον διὰ τὸ σκότος, τὸ ὅποιον τοὺς περιεκύκλωνεν. Ἀπεράσιον νὰ κάμωσιν ἓνα λύχνον μὲ ἀργίλον, τὸν ὅποιον ἐξήρανον ἔπειτα, ἔθεσαν λίπος τάρανδου καὶ τὸν ἠναψαν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἰκονόμησαν ὅλας τὰς πρώτας ἀνάγκας των, διὰ πολλῆς δὲ σωματικῆς κινήσεως ἀπέφυγον τὴν ἀπονάρκωσιν καὶ τὸν θάνατον, ἀλλ' ὄχι ὅλοι, οἱ τρεῖς μόνον ὁ εἰς ὑπέκυψεν ὁ δυστυχὴς καὶ ἐτάφη ἐντὸς τῆς χιόνος!

Ἐξ ἔτη παρηλθον οὕτως, ἐξ ἔτη διέμειναν ἐκεῖ ταλαιπωρούμενοι, ἕως οὗ τέλος εἶδον μακρὰν εἰς τὸν ὀρίζοντα πανίαν. Πῶς νὰ ἐκφράσω τὴν χαρὰν των; Ὁ πλοίαρχος τοὺς παρέλαβε μετὰ πέντε ἐβδομάδας ἦσαν εἰς τὸν Ἀρχάγγελον. Ἡ σύζυγος τοῦ Χίμκοφ ἐκόντουσε νὰ πνιγῆ ἔρριφθῆ εἰς τὴν θάλασσαν νὰ τὸν ἀσπασθῆ.

— Εὐχαριστῶ, ἀγαπητὲ Λάζ, εἶπεν ὁ Μαρσέλ θὰ ἐνθυμῶμαι πάντοτε τὴν διήγησίν σου.

XAVIER MARMIER

Μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας.

Ἐπιτομὴ συνόψεως

ΠΕΤΡΟΣ Ο Β΄ ΤΗΣ ΒΡΑΣΙΛΙΑΣ

Κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος ὁ ναύαρχος Ἀλβάρου Καθράλ, χάσας τὸν δρόμον του πρὸς τὰς Ἰνδίας, προσήραξε κατὰ λάθος εἰς σκιερὰν καὶ ὀλοπράσινον παραλίαν, ἧς ἔλαβε κατοχὴν ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου αὐτοῦ Δὸν Ἐμμανουήλ, βασιλέως τῆς Πορτογαλλίας.

Ἡ χώρα αὕτη ὠνομάσθη Βρασίλια ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀφθονοῦντος πολυτίμου ἐρυθροῦ ξύλου, τοῦ γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα *βρασίλου*, ἀπαραλλάκτως ὡς ἡ χειρὸν ἡστος τοῦ Πέλοπος, Μωρέας, ἕνεκα τοῦ πλήθους τῶν μωρέων, καὶ ἡ πρωτεύουσα τῆς Πρωσίας Βερολίνον, (Behr-lin), ἦτοι Ἀρκουδόπολις, ἐκ τοῦ ἦθους τῶν πρώτων αὐτῆς οἰκιστῶν.

1. Προσεχῶς ἡ Ἐστία δὲ δημοσίευση σύντομον γεωγραφίαν τῆς Βρασίλιας. Σ. τ. Δ.

Κυριώτατος προορισμὸς τῆς νέας ἀποικίας ὑπῆρξεν ἐπὶ τρεῖς ὅλους αἰῶνας ν' ἀπαλλάτῃ τοὺς διαδόχους τοῦ Δὸν Ἐμμανουήλ ἀπὸ τῆς ὀχληρᾶς ὑποχρεώσεως τοῦ νὰ κανονίζωσι τὰς δαπάνας των πρὸς τὰ εἰσοδήματα τῆς μικρᾶς αὐτῶν ἐπικρατείας. Μὴ ὑπαρχόντων δὲ εἰσέτι τότε οὔτε συνταγμάτων, οὔτε βουλευτικῶν ἀπαιτήσεων, οὔτε στρατιᾶς κηρῶν, οἱ ἠθασταροὶ τῆς Βρασίλιας ὑπερῆρκαν πρὸς χορτασμόν τοῦ τε ἀνωτάτου ἄρχοντος καὶ τῶν εὐαρίθμων αὐτοῦ εὐνοουμένων, ἄνευ ἐντελοῦς ἐρημώσεως τῆς χώρας, ἀποζηράνσεως τῶν ὑδραγωγείων, ἐμπρησμοῦ τῶν δασῶν ἢ παραχωρήσεως τῶν ἀκενώτων τοῦ τόπου ἐκεῖνου μεταλλείων εἰς μεταπράτας μετοχῶν.

Ἐτερον ὠφέλημα ἐκ τῆς νέας ἀποικίας ἦτο τὸ ν' ἀπαλλάτῃ τὴν μητρόπολιν ἀπὸ παντὸς κακούργου ἢ ταραξίου. Οἱ τοιοῦτοι συλλαμβανόμενοι ἄνευ φλυαρίας καὶ διατυπώσεων, περιετιλίσσοντο ὡς δέμα ἐμπορεύματα διὰ στερεῶν σχοινίων καὶ ἐστέλλοντο ἐκεῖ νὰ καλλιερῶσιν τὴν γῆν ἢ νὰ χορτάσωσι τὰ θηρία τῶν δασῶν. Ἡ Βρασίλια ἦτο ἡ διακεκαυμένη Σιβηρία τῶν Πορτογάλλων, ἀπαλλάττουσα αὐτοὺς τῆς μάστιγος τῆς φυγοδικίας καὶ τῆς ὑποχρεώσεως νὰ συνθηκολογῶσι πρὸς τοὺς ληστὰς.

Ἐπειδὴ ὅμως οὐδὲν ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀμειγρῆ κακοῦ ἀγαθόν, ὁ ἀμύθητος πλοῦτος τῆς Βρασίλιας καὶ ἡ παρεπομένη τούτῳ πολυτέλεια ἔσχον τὸ πονηρὸν ἀποτέλεσμα νὰ ἐκθλήνωσι τὰ ἦθη τῶν Πορτογάλλων. Τοὺς πρὶν κατακτητὰς τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἀφρικῆς κατέστησεν ἡ τρυφὴ ἀνικάνους καὶ τὰς ἰδίαις αὐτῶν νὰ ὑπερασπίσωσιν ἐστίας. Οὕτως, ὅτε ὁ Ναπολέων Α' ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς νὰ μοιράσωσιν ἀδελφικῶς ὡς πορτογάλιον τὴν Πορτογαλίαν, ὁ ἡγεμὼν αὐτῆς Δὸν Ἰωάννης, ἀντὶ νὰ σώσῃ τὸ ζῆλον ὑπὲρ πατρίδος, ἐνόμισε φρονιμότερον ν' ἀποθέσῃ τὴν φροντίδα ταύτην εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ νὰ μεταβῆ οἰκογενειακῶς ὁ ἴδιος ἐκεῖ, ὅπου ἐστelle πρότερον τοὺς ἄλλους.

Οἱ ἔρομοι βασιλεῖς Πορτοκαλιῶται ὑπέμειναν ἐπὶ δεκατέσσαρα ὅλα ἔτη τὴν στέρησιν ταύτην ἀγγυγύστως. Ἐπὶ τέλους ὅμως ὁ βασιλικὸς αὐτῶν πόθος κατήντησε τοιοῦτος, ὥστε, ἀφοῦ ἀπέτυχον αἱ ἱκεσίαι, ἐξεδήλωσαν δι' ἐπαναστάσεως ὅτι ἀδύνατον ἦτο αὐτοῖς ν' ἀνθίσωσιν ἐπὶ πλέον εἰς τὴν πικρίαν τοῦ χωρισμοῦ. Οὕτως ὁ Δὸν Ἰωάννης ἠναγκάσθη νὰ πλεύσῃ καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ νέου εἰς τὸν παλαιὸν κόσμον, ὑπέικων εἰς τὰς εὐχὰς καὶ τὰ ὀδοφράγματα τῶν πιστῶν αὐτοῦ ὑπηκόων.

Ἀλλ' ἂν δὲν ἔστεργον νὰ μένωσιν ἀβασίλευτοι οἱ κάτοικοι τῆς Λισαβώνας, καὶ οἱ Βρασιλιανοὶ ἀφ' ἐτέρου συνειθίσαντες νὰ νομιζῶνται ἄξιοι βασιλικῆς παρουσίας, ἐθεώρουν ἤδη ὡς ταπεινώσιν τὸ ν' ἀσπάζωνται τὴν χεῖρα ἀπλοῦ τοποτηρητοῦ. Πρῶτον λοιπὸν τινὰ ἐξεργηθέντες

καίκενοι ἐκήρυξαν ἑαυτοὺς ἀνεξαρτήτους ὑπὸ τὸ σκήπτρον τοῦ μείναντος παρ' αὐτοῖς βασιλέως Δὸν Πέτρου τοῦ Α', ὅστις ἐδέχθη τὸ δῶρον τῶν κατὰ τῆς πατρίδος του καὶ τοῦ πατρὸς του ἐπαναστατησάντων, ἐπὶ τῷ ἀξιεπαίνῳ σκοπῷ τοῦ ν' ἀσφαλίσῃ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς ὠραίας ἐκείνης χώρας, ὡς εἶπεν ἐν τῇ προσλαλιῇ τῆς ἀποδοχῆς.

Γνωστὴ εἶναι ἡ γαλλικὴ παροιμία «*ὅσον τις τρώγει, τοσοῦτον ἡ δρεξίς του αὐξάνει*». Οἱ πρῶτον ὑποτελεῖς τῆς Πορτογαλλίας, μὴ ἀρκουθέντες εἰς τὴν ἀπόκτησιν ἀνεξαρτησίας καὶ αὐτοκράτορος, ἠθέλησαν μετ' οὐ πολὺ καὶ σύνταγμα. Παραχωρηθέντος δὲ τούτου, ἀπήτησαν καὶ τὴν κατὰ γράμμα ἐφαρμογὴν τοῦ κοινοβουλευτικοῦ ἀξιώματος «*ὁ βασιλεὺς βασιλεύει καὶ δὲν κυβερνᾷ*». Τὴν δὲ τοιαύτην αἴτησιν ὑπέβαλον κατ' ἐπανάληψιν οἱ Βρασιλιανοὶ πατριῶται εἰς τὸν αὐτοκράτορα διὰ τοιοῦτου ἀγροίκου καὶ ἀναγωγίου τρόπου, ὥστε οὗτος, ἀφοῦ ἐπάλασεν ἐπὶ δεκαετίαν κατὰ ἰδὼν ἀγριανθρώπων ἐκεῖνων, ἀηδιάσας ἐπὶ τέλους τὰς φαρμακερὰς τοῦ στέμματος του ἀνάσας, παρητήθη ἐσπέραν τινὰ, τὴν 7 Ἀπριλίου 1834, καὶ ἀπέπλευσε τὴν αὐτὴν νύκτα εἰς Εὐρώπην.

Ὀλίγας στιγμὰς πρὶν ἐγκαταλείψῃ τὸ Ῥιον Ἰανέρον ὁ φεύγων αὐτοκράτωρ, εἰσελθὼν ἀκροποδητὴ εἰς κοιτῶνα τινὰ τῶν ἀνακτόρων, ἠσπάσθη δακρύων τὸ μέτωπον κοιμωμένου πενταετοῦ παιδίου. Ὁ παῖς οὗτος ἦτο ὁ μετ' ὀλίγον ἐπισκεψόμενος ἡμᾶς ξένος, ὁ αὐτοκράτωρ Δὸν Πέτρος ὁ Β', εἰς ὃν ὀφείλει ἡ Βρασίλια τὴν σήμερον εὐδαιμονίαν τῆς καὶ ἡμεῖς τὴν ἐπισκευὴν τῶν ὁδῶν τῆς ἡμετέρας πρωτεύουσας.

***

Τὴν κοιτίδα τῶν παιδιῶν, ὅσα μέλλουσι νὰ δοξασιθῶσιν ἀνδρωθέντα, συνειθίζουσι νὰ κοσμῶσιν οἱ βιογράφοι διὰ σημείων προφητικῶν τὴν μέλλουσαν ἀρετὴν. Οὕτω καὶ περὶ τοῦ Δὸν Πέτρου λέγεται ὅτι ἦτο πρὶν ἀτίθαστος καὶ ζωηρὸς παῖς, προτιμῶν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰ παιγνίδια τῆς μελέτης· ὅτε ὅμως ἔλαβε τὴν εἰδησιν τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, διήλθε τὴν νύκτα ἐκείνην κλαίων πικρῶς καὶ συλλογιζόμενος ὅτι ἔμενε μόνος, καὶ παρ' οὐδενὸς ἄλλου πλὴν ἐαυτοῦ εἶχε τι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ νὰ ἐλπίζῃ. Τὴν ἐπισύσας τῆς ὀδυνηρᾶς ἀγρυπνίας ὁ Δὸν Πέτρος ἦτο ἤδη ἀνὴρ, καίτοι μόλις δεκαετῆς τὴν ἡλικίαν. Ὡς ὁ Γαλιλαῖος δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ δοκουμένην λυχνίαν, χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ διατί δονεῖται, καὶ μιμούμενος τὸν Σταχυρίτην ἀπέδωκε περὶ μέσσην νύκτα τὸν ὕπνον ἐκ τῶν βλεφάρων, ἵνα μελετήσῃ περὶ τῆς φύσεως τῶν ὄντων. Πλὴν τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν ἠγάπα ὁ νεανίσκος τὰς τέχνας καὶ τὴν φιλολογίαν· ταύτας ὅμως ἐθεώρει ἀπλοῦν ἐπιδιδρῶν, ὡς παρατίθενται τὰ γλυκύ-

σματα και αι σταφυλαί μετά τὸ εὐχυμον και θρεπτικὸν κρέας.

Ἄξιος ἀγωγὸς τοιοῦτου παιδὸς ἦτο ὁ σεβάσμιος και πολυμαθὴς ἐπίσκοπος Χρυσουπόλεως. Ἄλλ' ὁ ἀκράτητος πρὸς τὴν μελέτην ὀργασμὸς τοῦ μαθητοῦ περιώριζε συνήθως τὰ καθήκοντα τοῦ διδασκάλου εἰς τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐνθυμίζῃ αὐτῷ καθεκάστην ὅτι, πλὴν τῆς ἀποκτήσεως γνώσεων, ὁ ζῶν ἐν τῷ χροικῷ τούτῳ κόσμῳ ἔχει και τρεῖς ἄλλας ὑποχρεώσεις, νὰ προγεύεται, νὰ δειπνῇ και νὰ κοιμᾶται.

Ἐνθ' ὁ νεαρὸς ἡγεμὼν καθίστατο καθεκάστην ἀξιώτερος οὐ μόνον νὰ βασιλεύσῃ ἀλλὰ και νὰ κυβερνήσῃ, τὰ πράγματα τῆς αὐτοκρατορίας δὲν ἠκολούθουν τὴν εὐθὺν δρόμον. Ὁ πλῆθυσμὸς τῆς χώρας συνίστατο μέχρι τοῦ ἔτους 1830 ἐξ Εὐρωπαϊκῶν ἀποικίων, γεωκτημόνων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, και ἐξ ἐντοπίων, μαύρων και μιγάδων, ἡσυχῶς ἀσχολουμένων περὶ τὴν καλλιέργειαν και τὸ ἐμπόριον τῆς σκχαρῆς και τοῦ καφέ. Μετὰ τὴν παραχώρησιν ὅμως συντάγματος, εἰς τὰς δύο ταύτας τάξεις φιλησυχῶν πολιτῶν προσετέθη και ἑτέρα, ἥτις, ἀντὶ νὰ καλλιερῆ ἢ νὰ πωλῇ τὸν καφέ, ἐπροτίμα νὰ τὸν πίνῃ ἑτοιμον, συζητοῦσα ἀπὸ πρῶτης μέχρι μεσονύκτων περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς πατρίδος, τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἐλευθέρου πολίτου, τῆς διοικητικῆς ἀποκεντρώσεως και τῆς ἀνάγκης ἀδόλου τοῦ συντάγματος ἐφαρμογῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἀγγλία φαίνεται προωρισμένη νὰ χρησιμεύῃ ὡς πρότυπον εἰς τε τοῦ ἀρχαίου και τοῦ νέου κόσμου τοὺς κοινοβουλευτικούς πιθήκους, οἱ θερμοὶ πατριῶται τῆς Βρασιλίας ἔκριναν εὐλογον νὰ διαιρεθῶσιν κάκεινοι εἰς τῶν καὶ οὐλοῦν, ἐξ ὧν ἀπῆλυσεν ὁ τόπος ὡς πρῶτον εὐεργέτημα ἐμφύλιον πόλεμον, ποτίσαντα ἐπὶ πέντε συνεχῆ ἔτη δι' ἀφθόνου αἵματος τοὺς εὐδαίμονας ἐκείνους ἀγροὺς, οὓς ἔβρεχε πρότερον μόνος ὁ γόνιμος ἰδρὸς τοῦ γεωργοῦ.

Ἐν τοιαύτῃ εὐρίσκοντο τὰ πράγματα δεινώσει, ὅτε μεσοῦντος τοῦ ἔτους 1840, οἱ λεγόμενοι *galeleutheroi* ἠττηθέντες εἰς τὰς δῆθεν ἐκλογὰς και μὴ ἀνεχόμενοι νὰ βλέπωσι τοὺς καλουμένους *συντηρητικοὺς* ἐντροφῶντας ἐπ' ἀπειρον εἰς τὸν παχύχλοον λειμῶνα τοῦ προὔπολογισμοῦ, ἐσκέθησαν νὰ προσλάβωσιν ἀκούσιον σύμμαχον τὸν νεαρὸν ἡγεμόνα, κηρύττοντες ἐν ἡλικα παιδα δεκατετραετῆ. Εὐτυχῶς ὁ παῖς οὗτος ἦτο ἡ ζῶσα ἐνσάρκωσις τοῦ ποιητικοῦ ὄνειρου τοῦ Πετράρχου:

Frutto viril su giovanil flore,
ὄριμος δηλ. καρπὸς ἐπὶ ἀνθοῦς ἐαρινῶ.

Τὰ ὄρια τῆς «Ἐστίας» δὲν συγχωροῦσιν ἡμῖν οὐδὲ ἀν' ἀφῆρηθῶμεν τὰ καθέκαστα τῆς τριακονταπενταετοῦς τοῦ Δὸν Πέτρου βασι-

λεῖας. Ἀφίνοντες λοιπὸν τὴν χρονολογικὴν ἀφῆρησιν, θέλομεν περιορισθῆ εἰς γενικὰς τινὰς σκέψεις, ὑφ' ὧν καταλαμβάνεται πᾶς ὁ ἐπισκοπῶν τὸ ἔξῃς περιεργον ἐν Βρασιλία κοινωτικὸν φαινόμενον, τὴν τάξιν δηλ., τὴν εὐνομίαν, τὴν ἐξω ὑπόληψιν και τὴν ὕλικὴν πρόδοον στρεσομένης ἐν βραχεῖ χρόνῳ διὰ τῆς θελήσεως ἐνὸς μόνου ἀνδρὸς ἐν χώρῃ μαστιζομένη ὑπὸ ἐμφυλίων πολέμων, κατοικουμένη ὑπὸ μιγάδος και διεσθαρμένου ὄχλου, και ἐγκλειούση εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν ἀνεπτυγμένον πᾶν σπέρμα ἀποσυνθέσεως και καταστροφῆς.

Οἱ τερπόμενοι εἰς ἱστορικοὺς παραλληλισμοὺς πολλὰς δύνανται νὰ εὐρωσιν ὁμοιότητας και συμπτώσεις ἐν ταῖς τύχαις τῆς βρασιλιανῆς αὐτοκρατορίας και τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλάδος. Ἀμφότεραι ἐξηγήθησαν ὑπὲρ ἐθνικῆς ὑπάρξεως κατὰ τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς ἔτος 1821. Ἀμφοτέρων τὸ ἐπιχειρήμα ἐπολεμήθη ἐν ἀρχῇ ὑπὸ τῆς ἱερᾶς συμμαχίας τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἡγεμόνων ὡς ἀποστασία κατὰ νομίμου καθεστῶτος. Ἡ ἔπειτα ἀναγνώρισις τῶν ἀποικίων τῆς νοτίου Ἀμερικῆς ἐχρησίμευσεν ὡς ἐπιχειρήμα εἰς τὸν Σατωβριάνδον και τοὺς περὶ αὐτὸν φιλέλληνας, ἵνα διεκδικήσωσιν ὁμοίαν λύσιν ὑπὲρ τοῦ ἐλληνικοῦ ἀγῶνος. Ἡ τε Βρασιλία και ἡ Ἑλλάς, ἅμα τυχοῦσαι αὐθυπαρξίας, ἔσπευσαν νὰ ζητήσωσι και συνταγματικὴν συνθήκην, οὐδόλως ἀναλογισθεῖσαι εἰς ποῖαν εὐρίσκοντο χαοτικὴν ἀνάστασιν και ἐκλυσιν κοινωτικὴν. Τὸ αἰτούμενον ἀπέσπασαν ἀμφοτέραι διὰ συνωμοσίας παρ' ἡγεμόνων ἐξίσου ἀγαπῶντων τὸν τόπον, οἵτινες ἐζήτησαν μετ' ὀλίγον νὰ ἐξουδετερώσωσι διὰ τῶν αὐτῶν περιῶν μέσον τὰ δλέθρια κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀποτελέσματα τοιοῦτου ἀώρου δωρήματος. Ποτισθέντες πᾶσαν πικρίαν ἔλαβον ἀμφοτέρω τὴν ἐξορίαν ὡς ἀμοιβὴν τῆς ἀφοσιώσεως αὐτῶν εἰς τὴν θετὴν πατρίδα. Μέχρι τοῦ σημείου τούτου ἡ σύγχρονος ἡμῶν ἱστορία και ἡ τῆς Βρασιλίας βαδίζουσι παραλλήλως, ἔκτοτε ὁμως. . . . ὁ μὲν Ὄθων ἔφυγεν ἄπαις, ὁ δὲ Πέτρος ὁ Α' ἀφῆκε φεύγων εἰς τοὺς Βρασιλιανούς Πέτρον τὸν Β'.

Ὁ ὑπὸ τῶν λεγομένων φιλελευθέρων κηρυχθεὶς ἐν ἡλικίᾳ δεκαπενταετῆς αὐτοκράτωρ εὐρέθη ἀναλαβὼν τὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν διάκρισιν ἀληθοῦς κομματικοῦ θηριοτροφείου. Αἱ ἀντίπαλοι φατρίαί ἐπάλαιον πρὸς ἀλλήλας δι' ἐφημερίδων, ἀγορεύσεων ἐν ὑπαίθρῳ, συνωμοσιῶν, λιβέλλων και καλπονοθεύσεων· οἱ δὲ ἠττώμενοι περὶ τὰς κάλπας κατέφευγον τὴν ἐπιούσαν εἰς τὰ ὄπλα. Εἰς τὴν ἐρημοῦσαν ἀπὸ πενταετίας τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Μεγαλορρίου (Rio-Grande) ἀνταρσίαν προσετέθησαν κατὰ τὸ 1842 οἱ ἐν Ἀγ. Παύλῳ και Μηνᾷ σπαραγμοί. Ἡ ἀδελφοκτονία ἔληξε μετὰ τριετῆ πόλεμον διὰ τῆς κατατροπώσεως τῶν ὁμοσπον-

διακῶν, ὧν αἱ ἀρχαὶ εἶχον στενὴν συγγένειαν πρὸς τὰς τοῦ παρισίνου δήμου. Μετὰ τὴν καταστολὴν τῆς στάσεως ὁ θρίαμβος τοῦ συντηρητικοῦ κόμματος ἐφαίνετο ἐπὶ τινὰ χρόνον στρεωθεῖς, ὅτε αἰφνης οἱ ἀντίπαλοι κατώρθωσαν νὰ ὑπαρπάσωσι και πάλιν τὴν ἐξουσίαν. Ἐκπεσόντες αὐτῆς τῷ 1848 κατέφυγον κατὰ τὸ σύνθετος εἰς τὰ ὄπλα πρὸς ἀνάκτησιν τῶν χαρτοφυλακίων, και τὸ ὄλημέριον αὐτῶν ἔστησαν ἐν Περναμβούκῳ, ἀντηρᾶν και παχύχλοον ἐπαρχίαν, μεταβληθεῖσαν κάκεινῃν εἰς σφαγεῖον. Τοιαύτη ὑπῆρξε καθ' ὅλην τὴν ἀντιβασιλείαν και τὰ πρῶτα ἔτη ἀπὸ τῆς δῆθεν ἐνθουσιώσεως τοῦ Δὸν Πέτρου Β' ἡ πένθημος ἱστορία τῆς συνταγματικῆς παρωδίας ἐν Βρασιλία, αἰσχρὸν φύραμα δόλου και βίας, ζυμωμένον δι' αἵματος και δακρύων.

Ἄλλ' ἐνθ' ἡσχρημόνουν οὕτως αἱ φατρίαί, ὁ αὐτοκράτωρ ἠνδρῶτο και μὴ ἀρκοῦμενος νὰ βασιλεύῃ ἐπεχειρεῖ ἤδη και νὰ κυβερνᾷ.

Ἐπάρχουσιν ἐν τῇ πολιτικῇ ἀξιώματά τινα λαθόντα τὴν τύχην νὰ καταστῶσι δημόδη, τὰ ὅποια ἐν τούτοις, ἐὰν ἀκριβέστερον ἐξετασθῶσιν, οὐδεμίαν ἄλλην φέρουσιν ὑπὲρ αὐτῶν αὐθεντίαν πλὴν μόνῃς τῆς ἀδιαλείπτου ἀναμασῆσεως ὑπὸ σμήνου ψιττακῶν. Τοιοῦτόν τι εἶναι και τὸ πολυκροτον ἀπόφθεγμα, τὸ ἐκφωνηθὲν ὑπὸ τοῦ Θιέρσου ἐν παραπορᾷ ἀντιπολιτεύσεως, «ἐν συνταγματικῷ κράτει ὁ βασιλεὺς βασιλεύει και δὲν κυβερνᾷ.» Ἀληθές εἶναι ὅτι ὑπὸ τὸ κράτος ἐξαιρετικῶν περιστάσεων τοιοῦτόν τι σύστημα κατίσχυσεν ἐν Ἀγγλίᾳ, λαβὼν τὴν ἀρχὴν ἐκ μοναδικῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ σειρᾶς βλακῶν βασιλείων. Ἄλλ' ἂν αἱ περιπέτειαι τοῦ ἀγγλικῶ λαοῦ και ἡ μακρὰ ἐξίς κατέστησαν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀνεπαίσθητον τὴν ἐν τῷ βῆτῳ τοῦ Θιέρσου περιεχομένην ἀντίφασιν, δὲν ἔπεται εἰς τούτου ὅτι ἡ ἀντίφασις αὕτη ἔπαυσεν ὑπάρχουσα ἀναμφισβήτητος· και εἰς πάντα λογικὴν ἀνθρωπὸν καταφανής. Ἀνοίγων τις τὸ τυχὸν οἶας δῆποτε γλώσσης λεξικόν, τὸ τοῦ φιλοσόφου Littré λ.χ., τῆς λέξιν *βασιλεύειν* εὐρίσκει ἐρμηνευομένην ὡς ἐξῆς: «*Βασιλεύειν* σημαίνει «*κυβερνᾷ*» ἐπικράτειάν τινα, φέρων τὸν τίτλον βασιλείως, βασιλίσσης, αὐτοκράτορος, πρίγκηπος ἢ ἄλλον τοιοῦτον.» Κατὰ τοὺς ὁπαδοὺς λοιπὸν τοῦ ἀνωτέρω ἀποφθέγματος δικαιούμεθα μετ' ἴσης λογικῆς νὰ εἰπώμεν ὅτι ἐν συνταγματικῷ κράτει ὁ βασιλεὺς *κυβερνᾷ* και δὲν *κυβερνᾷ*, ἢ, ἀφίνοντες τὰς λέξεις, νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι, ἐπειδὴ ἐξαιρετικόν τι τέρας ἔτυχε βίωσιμον ἐν Ἀγγλίᾳ, τὸ τέρας τοῦτο δύναται ἐν πάσῃ χώρῃ νὰ ἐγκλιματισθῇ και ὑπὸ πάντα οὐρανὸν νὰ εὐδοκημῆσῃ. Ἄλλ' ὁ Δὸν Πέτρος ἡγάπα τὴν λογικὴν και τοὺς ὑπηκόους του και ἀπεστρέφετο τοὺς πιθήκους.

Πρὸς σωφρονισμὸν τῶν πιθήκων τούτων δὲν ἔκρινεν ἀναγκαῖον οὔτε εἰς ἔκνομον μέτρα νὰ καταφύγῃ οὔτε καὶ τὰς βασιλικὰς αὐτοῦ προνομίας

νὰ μεταχειρισθῇ κατακρόως ἐναντίον αὐτῶν. Ἡ θέσις αὐτοῦ ἀπέναντι τῶν ἀσχημονούτων κομμάτων πολὺ ὁμοίωζε τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀγ. Βασιλείου περιγραφείσαν τοῦ χριστιανοῦ ἐν μέσῳ τῶν ἐθνικῶν. Ὁδηγὸν ἔχων μόνην τὴν βασιλικὴν αὐτοῦ συνείδησιν, ἴστατο ὑψηλὰ ἀκίνητος πρὸς πᾶσαν φαντασίαν και ἐπαφήν. Μετ' οὐδεμιᾶς συνεμάχει φατρίας θηρεύων ἀξίαν βασιλικῆς ἰσχύος και ὡς ἐκ τούτου οὐδεμιᾶς εὐρέθη ποτε ἔχων συμφέρον νὰ κρύψῃ τὰ αἴσχη ὑπὸ τὰς πτυχὰς τῆς βασιλικῆς πορφύρας. Ἀνὰ μέσον αὐτοῦ και ὑπουργοῦ, ἔστω και πλειοψηφούντος, ὅστις ἐτόλμα νὰ ὑποβάλλῃ αἴσχη εἰς τὴν βασιλικὴν ὑπογραφήν, καθίστα δαιτητὴν τὸν λαὸν του, ἔχων ἀείποτε κατὰ νοῦν τὸ λόγιον τοῦ γάλλου ποιητοῦ «*ὅτι ὁλόκληρον ἔθνος ὁμοῦ λαμβανόμενον εἶναι τίμιος ἄνθρωπος.*» Οἱ οὕτως ἀσπλάγχχνως εἰς τὸ βῆμα τῆς κοινῆς γνώμης συρόμενοι φατριάρχαι ἐσφάδαζον και ἐλύσων ὡς δαίμονες δι' ἀγιάσματος βαντισθέντες, ἐσυκοφάντων πίπτοντες τὸν ἡγεμόνα, ἐκρήμνιζον ἐν τῇ Βουλῇ διὰ συνασπισμῶν τοὺς διαδόχους, ὕψαιον ἐν τῷ σκότει συνωμοσίας ἢ διήγειρον ἐν τῆς ἐπαρχίαις στάσεις κατὰ τυράννου, ὕψαιον ἐν τῷ μεταβληθῇ εἰς μηχανικὸν ὑπογραφεῖα τῶν ὑποβαλλομένων αὐτῷ πρὸς λήστευσιν τοῦ λαοῦ χάριν τῆς σπειρας τῶν διαταγμάτων. Ὅκτὼ ὄληκληρα ἔτη διήρκεσεν ἡ τοιαύτη πάλη, καθ' ἣν μόνον ὄπλον μετεχειρίσθη ὁ αὐτοκράτωρ τὴν ἀρνησιν εἰς πάντας ἄνευ διακρίσεως κόμματος ἢ προσώπου τῆς κυρώσεως παντὸς μέτρου, προφανῶς ἐπιζημίου εἰς τοὺς ὑπηκόους, και τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὴν κοινὴν γνώμην. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην πυκναὶ διεδέχοντο ἀλλήλας αἱ πτώσεις κυβερνήσεων, τῶν Βουλῶν αἱ διαλύσεις και αἱ κατὰ γασιωτῶν ἐκστρατεῖαι. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους ἐπέλαμψεν ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἡ πενταχού ὑπάρχουσα πλειονοψηφία τῶν ἐκ τῆς ἐργασίας και τῆς τάξεως ἀποζώντων ἀπέστρεψε μετὰ βδελυγμίας τὸ πρόσωπον ἀπὸ τῶν φατριστατικῶν ὀργίων. Ἡ ἐν Περναμβούκῳ σπᾶσις ὑπῆρξε τὸ κύκνειον ἄσμα τοῦ θνήσκοντος φατριασμοῦ· κατασταλείσης δὲ αὐτῆς, ἀνδρῶτο τὴν ἐπιούσαν ἐν τῷ ἀκυβερνήτῳ ἐκείνῳ τόπῳ κυβερνήσεις ἐκ τιμίων ἀνθρώπων, διαρκέσασα δεκατέσσαρα ὄλα ἔτη και μεταβαλοῦσα εἰς ἀντηρὸν και εὐνομούμενον κράτος τὸ πρὶν πανδαιμόνιον τῶν κομμάτων. Ἀληθές εἶναι ὅτι τὸ τοιοῦτον κατόρθωμα οὐδόλως ἐμπόδισε τοὺς ζηλωτὰς τῆς ἀγγλικῆς ἐκμηδενίσεως τοῦ στέμματος νὰ ὀνομάσωσι τὴν ἀκούμητον μερίμναν και διηνεκῆ ἐργασίαν τοῦ ἡγεμόνος ὑπὲρ τῶν ὑπηκόων του ἀντισυνταγματικὸν σφετερισμὸν προνομίου, ἀνήκοντος εἰς μόνον τὸ ὑπουργεῖον και τὴν πλειονοψηφίαν τοῦ κοινοβουλίου. Πρέπει ὁμως και νὰ σημειώσωμεν ὅτι, ἂν τοιοῦτον σύστημα παρεδέχτο ὁ Δὸν Πέτρος ἐν Βρασιλία, ὀδηγὸς τῆς πορείας του ἔπρεπε νὰ ἦναι ὁ ἐ-

ξής συλλογισμός: « Ἀποῦ οἱ ὑπήκοοί μου εἶναι ἀγάλη μὴ γνωρίζουσα νὰ μεταχειρισθῆ τὴν ψῆφόν » της, συνταγματικῶν μου καθήκων εἶναι νὰ παραδώσω αὐτὴν ἀνυπεράσπιστον εἰς τοὺς κομματικούς λόκους. »

Στερωθείσης τῆς τάξεως, ὁ αὐτοκράτωρ ἐστρεφέν ἅπασαν αὐτοῦ τὴν δραστηριότητα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνεξαντλήτων πόρων τῆς αὐτοκρατορίας, ὧν τὸ πλεῖστον μέρος ἔμεναν ἄχρηστον ἕνεκα τῆς παντελοῦς σχεδὸν ἐλλείψεως ὀδῶν καὶ διαπορθμεύσεως. Ἡ ἐγγύησις τόκου ἑπτὰ τοῖς ἑκατὸν ἤρκεσεν ἵνα καλυφθῆ ἐν βραχεὶ χρόνῳ ἡ ἀπέραντος ἐκείνη χώρα διὰ δικτύου σιδηροδρόμων, καὶ συνδεθῆ μετὰ τῆς Εὐρώπης δι' ἀτμοπλοϊκῆς ἐταιρίας, ἐνῶ στολισκοὶ ἐλαφροτέρων σκαφῶν ἐσχίζον τὰ ὕδατα τῶν Ἀμαζώνων, τοῦ Μαδεϊρου καὶ τοῦ Μεγαλορρίου. Ἄμεσον εὐεργέτημα τῆς ἀρτισυστάτου συγκοινωνίας ὑπῆρξεν ὁ ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐτῶν πενταπλασιασμός τῶν δημοσίων προσόδων. Οἱ πρὶν νωθροὶ Βρασιλιῶται κατελήφθησαν ὑπὸ πυρετώδους πρὸς τὴν ἐργασίαν, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸν συνεταιρισμὸν ὄργανου, πολὺ ὁμοιάζοντος τὸν πρὸ τριετίας καταλαβόντα καὶ τὰς Ἀθήνας. Τὰ ἀποτελέσματα ὅμως αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἐκεῖ πολὺ διάφορα τῶν παρ' ἡμῶν. Δὲν ἐνοῶ βεβαίως διὰ τούτου ὅτι, ἐν τῷ πληθει τῶν συστηθεισῶν τότε ἐταιριῶν, δὲν ὑπῆρχον καὶ ἐν Ῥίῳ Ἰανείρῳ ὀλίγαι τινας ὁμοιάζουσαι τὰς Ἀθηναϊκὰς ἄλλ' ἐκ τῶν ἰδρυσάντων τὰς τοιαύτας πολλοὶ μὲν ἐπιλοξενήθησαν εἰς τὰς φυλακὰς, οὐδεὶς δὲ ἐφάνη εἰς τὰς αἰθούσας τῶν ἀνακτόρων τοῦ Χριστοβάν ἐπιδεικνύων τὸν ἀστέρα τοῦ Νοτίου Σταυροῦ. Ὁ Δὸν Πέτρος, ὠφελοῦμενος ἐκ τῆς πείρας τῶν ἀλλαγῶν συμβάντων, καλῶς ἐγνώριζεν ὅτι τοῦ κερδοσκοπικοῦ ρεύματος πρέπει ἐν κράτει ἀρτισυστάτῳ νὰ ἐπισκοπῆται ἡ διεύθυνσις καὶ νὰ ὀχυρῶνται αἱ δόξαι, ἵνα μὴ μεταβληθῆ εἰς χειμαρρὸν ἐρημώσεως, ὡς συνέβη παρ' ἡμῶν.

Ἐνῶ τὸ πρὶν ἐνδιαίτημα τῶν κρηνῶν μεταβάλλετο εἰς ἄοκνον κυψέλην μελισσῶν, ὁ αὐτοκράτωρ, ἀπαλαχθεὶς τῶν πολιτικῶν περιστάσεων, περιήρχετο τὴν Βρασίλιαν, ἵνα ἰδίῳις ὁμασιν ἐξετάσῃ τίνι τρόπῳ ἐδιοίκουν οἱ κύριοι νομάρχαι τὰς ἐπαρχίας. Ὁ ἐνθουσιασμός μεθ' οὗ ὁ λαὸς ὑπεδέχετο τὸν λυτρώσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀνύχων τοῦ φατριασμοῦ καὶ δοτῆρα εὐρύνης καὶ εὐνομίας ἦτο ὄντως ἀπερίγραπτος. Τὴν διάδασιν αὐτοῦ μετέβαλλε πανταχοῦ, ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου ἀστυνομικοῦ προγράμματος, ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ εἰς θριαμβευτικὴν πορείαν. Ἄλλ' ὁ αὐτοκράτωρ ὀλίγιστον ἔδαπάνη χρόνον εἰς παρατάξεις, σταθμοὺς ὑπὸ ἀψίδας καὶ προσλαλιῶν ἀνταλλαγῶν. Ἐχὼν σημειωματικὸν ἀνά χειρας συνέλεγεν ἀκριβῶς περὶ πάντων πληροφορίας, ἐξήταζε σχέδια ἐπαρχιακῶν βελτιώσεων ἢ ἠεροῦτο παράπονα ἀδικηθέντων καθότι πρῶ-

τιστον αὐτοῦ μέλημα ὑπῆρξεν αἰετοῦ ἢ ἐν τῷ κράτει τοῦ ἀμεμπτος ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐθεώρει ἑαυτὸν ὑπεύθυνον διὰ πᾶσαν ὑπὸ ὑπαλλήλου, οὗ ὑπέγραψε τὸν διορισμὸν, γενόμενῃν κατάχρησιν ἢ ἀδικίαν. Πολλάκις ἀναγινώσκοντες εἰς τὰς ἡμετέρας ἐφημερίδας τὰ ἐν Μεσσηνίᾳ ἄθλα τῶν ἐνόρκων, μαρτύρων, παρέδρων καὶ ὑπουργικῶν φυγοδίκων, τερπόμεθα ἀναλογιζόμενοι ὅποιον σωτήριον ἐπιβρόχον ἤθελεν ἀσκήσει μίαν μόνην εἰς τὰ κομματικὰ ἐκεῖνα καταγῶγια μετὰ μάστιγος ἐμφάνισις τοιοῦτου ἀδεκάστου κριτοῦ.

Ἡ ἀνέφελος αὐτῆς εὐημερία, ἡ ἀπὸ δέκα ἡδὴ ἐτῶν διερκοῦσα, ἐτράχη ἀίφνης τῷ 1862 ὑπὸ τοῦ πρέσβους τῆς Ἀγγλίας, ἀθαιρέτως ἀπαίτουτος ἀποζημιῶσιν ἐξακισχιλίων λιρῶν, πολὺ ὁμοιάζουσαν τὴν παρ' ἡμῶν ὑπὲρ τοῦ Πασιφικοῦ ἀπαιτηθεῖσαν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν μέσων εἰσπρατομένην, ἥτοι διὰ διαταγῆς εἰς τὸν ναύαρχον τῆς εἰς τὰ νότια ὕδατα ἀγγλικῆς μοίρας νὰ καταλαμβάνη βρασιλικὰ πλοῖα μέχρις ἐξοφλήσεως τοῦ ἄνω ποσού. Ἡ ἀπαίτησις ἦτο τοσοῦτον προφανῶς ἀδικος καὶ τῆς εἰσπράξεως ὁ τρόπος ἀθαιρέτος καὶ ἀγροίκος, ὥστε ὀλόκληρος τῆς πρωτευούσης ὁ πληθυσμός, ὑπὸ ἀδιηγήτου καταληφθεὶς ὄργῆς, συνέβρευσεν ἀθρόος μετὰ σημαίων ὑπὸ τὰ ἀνάκτορα, προσφέρον εἰς τὸν ἡγεμόνα τὴν περιουσίαν καὶ τὸ αἷμά του πρὸς ἐκδίκησιν τῆς γενομένης ὕβρεως. Ἀλλὰ τὰ ἀπέραντα τῆς Βρασιλίας παράλια οὐδὲν ὑπῆρχε τότε νὰ ὑπερασπίσῃ ἀξιόμαχον πλοῖον, τὴν δὲ εὐθύνην καταστροφῆς βεβαίως οὐδεμία ἠδύνατο κυβερνήσις ν' ἀναλάβῃ. Ὁ αὐτοκράτωρ ἠναγκάσθη νὰ ὑποκύβῃ, διὰ τοῦ τρόπου ὅμως τῆς ὑποχωρήσεως κατήγαγεν ἀληθῆ θρίαμβον παρὰ τῆ κοινῆ γνώμῃ, διατάξας τὸν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ νὰ βίβῃ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀγγλοῦ ὑπουργοῦ ἐξακισχιλίας λίρας καὶ νὰ καταλίπῃ αὐθημερὸν τὸ Λονδίνον.

Τὴν ἐπιούσαν τῆς ἀδόξου ταύτης ἀγγλικῆς νίκης, ἀπὸ τοῦ ἐνός εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον τῆς Βρασιλίας μίαν ἀντήχει ὁμόφωνος κραυγὴ ἢ Ἀπόκτησις στόλου δι' ἐθνικῆς συνεισφορᾶς καὶ αὐθημερὸν συνεστήθησαν ἐπιτροπαὶ πρὸς εἰσπραξίν ἐράνων. Ἡ αὐτοκρατορία εἶχε πρόσδοτον διακοσίων ἑκατομμυρίων φράγκων, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἐπιχορήγησιν μόνον δύο. Ἐκ ταύτης ἐσπευσε νὰ προσφέρῃ τὸ πέμπτον, ἥτοι τεσσαρακοντάκις μυριάς φρ. ἐτησίως καὶ διαρκῶς ὑπὲρ τοῦ στόλου. Τὸ βρασιλικὸν παράδειγμα ἐμιμήθησαν ἡλεκτρισθέντες οἱ αὐτικοὶ, οἱ ὑπάλληλοι πάσης τάξεως καὶ ἀξιωματικοὶ παντὸς βαθμοῦ, νομίζοντες ὅτι εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος πρέπει πρῶτοι νὰ συνεισφέρωσιν οἱ ἐκ τοῦ ταμεῖου αὐτῆς ἀποζῶν-

1. Ἡ ὑπόληψις τοῦ Πέτρο Β' ἐπὶ εὐθυκρίσῃ εἶναι τοιαύτη ὥστε ἐξελέγη παρὰ τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν ὡς διαίτη τῆς κατὰ τὴν πολέμου περί Ἀ λ α β ἄ μ α ς διαφορᾶν.

τες. Τῶν πλουσίων πολιτῶν αἱ συνεισφοραὶ ὑπῆρξαν ὄντως μυθώδεις, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ πνεύστεροι ἡμιλλῶντο ν' ἀναδείξωσιν ὅτι ἡ κακοπάθεια καὶ αἱ στερήσεις δὲν ἐμάραναν εἰς τὰ στήθη τῶν τὸν πατριωτισμὸν. Ἐν τούτοις ὁ αὐτοκράτωρ ἐπεσκέπτετο καθημερινῶς τὰ ναυπηγεῖα, τὰ ὀλοστήσια, τοὺς λιμένας καὶ τοὺς νεωσοίκους, ἐκπλήσσαν διὰ τῆς ποικιλίας καὶ τῆς εἰδικότητος τῶν γνώσεών του ἐκάστου κλάδου τοὺς μηχανικούς, τὰς δὲ ἐσπέρας ἔδαπάνη ἐξελέγχων τὴν διαχειρήσιν τοῦ καθ' ἐκάστην ὀγκουμένου πατριωτικοῦ ἐράνου. Μετ' ὀλίγον εἰς τοὺς ὄρμους τῆς χθὲς ἀπλοῦ Βρασιλίας ἐσάλευσον ἐξήκοντα ἀτμοκίνητα σκάφη, ἐν οἷς εἴκοσι θεωρακωτά. Ὅτε δὲ ἐκ τοῦ στόλου τούτου, τοῦ διὰ τῆς βασιλικῆς πρωτοβουλίας καὶ δωρεᾶς κατὰ μέγα μέρος ναυπηγηθέντος, ἡ εὐγνώμων Βρασιλία ἠθέλησε ν' ἀποσπάσῃ ἐν μόνον πλοῖον, ἵνα προσφέρῃ αὐτὸ εἰς τὸν ἀποδημοῦντα αὐτῆς αὐτοκράτορα ὡς θαλαμηγόν, ὁ Δὸν Πέτρος ἀπεποιήθη θεωρήσας ἄσκοπον τὴν δαπάνην καὶ ἀπῆλθεν εἰς Εὐρώπην λαβὼν παρ' ἀτμοπλοϊκῆς ἐταιρίας εἰσιτήριον ὡς ἀπλοῦς ἐπιβάτης. Πιστεύομαι δὲ ὅτι, μετὰ τοιοῦτον βασιλικὸν παράδειγμα, οὐδεὶς ἐν Βρασίλιᾳ ὑπουργὸς ἐτόλμησε νὰ ἐκπέμψῃ εἰς περιοδεῖν τὰ τέκνα ἢ τοὺς κρηνᾶς του διὰ δημοσίων ἀνθρώπων.

Ὁ ἀρτιγέννητος στόλος ἐμελλε μετ' οὐ πολὺ νὰ δεχθῆ τὸ βάπτισμα τοῦ πυρός, πλέων πρὸς σωφρονισμὸν τοῦ θηριώδους Προέδρου τῆς Παρραγουάης. Μὴ δυνάμενοι ἐν τῇ συνοπτικῇ ἡμῶν ἀφηγήσει ν' ἀκολουθήσωμεν τὰ πλοῖα καὶ τὰ τάγματα τοῦ Δὸν Πέτρος εἰς τὴν ὀκταετῆ ταύτην ἐκστρατεῖαν, τὴν ἀπολήξασαν διὰ τῆς ἐξοντώσεως τοῦ δημοκρατικοῦ τυράννου, περιοριζόμεθα εἰς μίαν μόνην ἐξ αὐτῆς ἀποβρέουσαν παρατήρησιν, ὅτι ἂν ἠλήθευε πρὶν ἡ παροιμία « Si vis pacem, para bellum, » οὐχ ἦττον ἀληθεύει σήμερον ὅτι τὰ ἔργα τῆς εἰρήνης εἶναι ἡ ἀρίστη πρὸς πόλεμον προπαρασκευή. Τὰ τρόπαια τῶν Βρασιλιανῶν ὀφείλονται μὲν καὶ εἰς τὴν καρτερίαν τοῦ στρατοῦ, ἀλλ' ἔτι μάλλον εἰς τὴν διὰ τιμίας διαχειρήσεως δεκαπλασιασθεῖσαν πρόσδοτον τῶν τελῶν τῆς πρωτευούσης, ἥτις ἐπὶ ὀκτώ κατὰ συνέχειαν ἔτη παρεῖχεν ἀνθρώπους εἰς τὰ πλοῖα, σφαίρας εἰς τὰ πυροβόλα καὶ ἄρτον εἰς τὸν στρατιῶτην. Ἄν τὸ πάλαι ὁ πόλεμος ἦτο σύγκρουσις ὄγκων σιδήρου καὶ ἀνθρωπίνης σαρκός, σήμερον κατέστη σύγκρουσις πρὸ πάντων ὄγκων χρυσοῦ, καθ' ἣν ἤθελεν ἠττηθῆ πιθανῶς ἡ Βρασίλια, ἂν ἀπεδύετο εἰς τὸν ἀγῶνα, ὅτε ὀλόκληρος αὐτῆς ὁ προῦπολογισμὸς μόλις ἐξήρκει εἰς τοὺς φατριαρχὰς πρὸς ἀγορὰν ἡμεροβίου πλειονοψαφίας.

Ἀπαλλάξας τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ ἀπὸ παντὸς ἐξωτερικοῦ ἢ ἐμφυλίου κινδύνου, ὁ αὐτοκράτωρ ἠδυνήθη ἔκτοτε ν' ἀσχοληθῆ ἀπερισπάστως

πρὸς μεταβολὴν τοῦ κράτους του εἰς πρότυπον βασιλείου ἐν τῇ Δύσει. Κατήργησε τὴν δουλεμπορίαν, τὸ χειροφίλημα καὶ τὰς σωματικὰς ποινὰς. Διὰ τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ ἐκλογικοῦ συστήματος ἐματαιώσε τὰς καλπονοθεύσεις, τὰς δὲ ἐπεμβάσεις κατώρθωσε νὰ περιστείλῃ διὰ νόμου, ἀπαγορεύοντος τὴν παροχὴν οἰουδήποτε διορισμοῦ εἰς ὑποψήριον ἢ εἰς βουλευτὴν ἐξ μῆνας πρὸ τῶν ἐκλογῶν καὶ ἰσαριθμους μετὰ ταύτας. Ἄν δὲ καὶ αἱ προφυλάξεις αὗται φανῶσιν αὐτῷ ἀνεπαρκεῖς κατὰ τοῦ φατριασμοῦ, ὁ Δὸν Πέτρος προτίθεται ν' ἀποταθῆ θαρρόντως εἰς τοὺς ὑπηκόους του, ζητῶν ἔτι βίβικωτέρας τοῦ συντάγματος μεταρρυθμίσεις, διότι θεωρεῖ κίνδυνον καὶ μόλυσμα τῆς πολιτείας τὴν ὑπαρξίν εἰκονικῶν νόμων, οὐδένα ἄλλον ἐχόντων προορισμὸν εἰμὴ μόνον νὰ νοθεύωνται καθ' ἐκάστην.

Ὁ λάτρις πάσης ἐπιστήμης ἡγεμὼν ἐπόμενον ἦτο ν' ἀναδειχθῆ ἐνθερμος τῆς παιδείας προστάτης. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦτο προτιμήσας τῆς ἐπιδείξεως τὴν οὐσίαν ἐνόησεν ὅτι ἐν κράτει συνταγματικῷ, ὅπου ἕκαστος πολίτης μετέχει διὰ τῆς ψήφου του τῆς πολιτείας, πρωτίστη παρίστατο ἀνάγκη νὰ ἠξυῆρῃ ὁ μέτοχος οὗτος ν' ἀναγινώσκῃ, ἵνα μὴ ἡ ψῆφος αὐτῆ ἀποδῆ ξυράφιον εἰς χεῖρας πιθήκου. Πάσας λοιπὸν τὰς προσπαθείας ἐνέτεινεν εἰς ἐνθάρρυνσιν καὶ ἐπέκτασιν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ὑπὲρ ἧς τοσαῦτα ἀνήγειρεν ἀπέραντα μεγαλοπρεπῆ σχολεῖα καὶ τοιαύτην ὥρισε λεόντειον μερίδα ἐκ τοῦ προῦπολογισμοῦ τῆς παιδείας, ὥστε παρέσχεν ἀφορμὴν πατριωτικῆς φιλαρίας εἰς τοὺς οἰκονομολόγους τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ἀρ' ἐτέρου ὅμως κατέβαλλεν οὐχὶ ἐλάσσονας προσπαθείας, ἵνα τὴν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν περιστείλῃ ἐντὸς εὐλόγων ὄρων. Πρὸς τοῦτο ἤρκεσεν ἡ δικαία αὐτοῦ ἀπαίτησις μείζονος αὐστηρότητος καὶ εὐλικρινείας κατὰ τὰς ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις, αἵτινες ἐπὶ τῆς παντοκρατορίας τῶν κομμάτων εἶχον καταντήσῃ οὐχ ἦττον τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν εἰκονικαί. Ἐκ τῆς εὐκολίας ταύτης ὠφελοῦμενοι, ἄφινον τὸ ἄροτρον ἵνα συρρέουσιν εἰς τὰς σχολὰς τοῦ Δικαίου καὶ τῆς Ἰατρικῆς στίφη φυγοπόνων, πρὸς ἀπόλαυσιν πτυχίου, χρησιμεύοντος αὐτοῖς, ὡς τὸ δίπλωμα εἰς τὰ καταδρομικὰ πλοῖα, πρὸς λήστευσιν τῶν πολιτῶν ἢ ἀπαίτησιν ἄρτου παρὰ τῆς φατρίας. Ἡ μεταρρυθμίσις αὕτη προὐκάλεσε θορυβώδεις διαδηλώσεις ὑπ' αὐτὰ τὰ παράθυρα τῶν ἀνακτόρων. Ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ ἔμεινεν ἀκράδαντος, φρονῶν ὅτι οὐδεμίαν ἔχει ἡ πολιτεία ὑποχρέωσιν ν' ἀπολύῃ ἀνά πᾶν ἔτος κατὰ τῆς κοινωνίας πτυχιούχον ἀγέλην ἀνορθογράφων θεσιθέρων ἢ δὲ αὐστηρότης δὲν περιορίσθη εἰς μόνους τοὺς φοιτητάς. Πρὶν ὑπογραφῆ οἰουδήποτε καθηγητοῦ ὁ διορισμὸς, παρακαλεῖται ὁ ὑποψήριος νὰ τιμῆσῃ τὸν αὐτοκράτορα δι' ἐπισκεψέως ἡμισείας ὥρας ἡ-

γεται δὲ, ὅτι οἱ πλείστοι υπερβαίνουν ὠχρίωντες τὴν φλίαν τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου σπουδαστηρίου. Ταῦτα γράφοντες κάλλιστα γνωρίζομεν ὅτι τὸ συζητεῖν «de omni re scibili», ἤτοι ἡ πανδαημοσύνη εἶναι χίμαιρα μεσαιωνική, ὃ δὲ Δὸν Πέτρος, ὅσον σοφὸς καὶ ἂν ὑποτεθῆ, ἀδύνατον εἶναι ὅλα νὰ τὰ γνωρίζῃ. Οὐχ ἤττον ἡμῶς πιστεύομεν ὅτι διὰ τῶν ὁπῶν τοιοῦτου κοσμίῳ δυσκόλως ἤθελον περάσει οἱ παρ' ἡμῶν ἀπὸ πανεπιστημιακῆς ἑδρας διδάσκοντες ὅτι «σκοπὸς τῶν ἀεροστάτων εἶναι ἡ ἐγγυτέρα ἐξέτασις τῶν ἀστέρων.»

Εἰς τοὺς ἀποροῦντας πῶς δύναται εἰς μόνος ἄνθρωπος εἰς τόσας φροντίδας νὰ ἐπαρκῆ, ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀπλουστάτη. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐγείρεται καθεκάστην ἅμα τῇ αὐγῇ· ἐπειδὴ δὲ ἀνισότης ἡμερῶν δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ εὐδαίμονι ἐκείνῃ χώρᾳ, ἡ ἐγερσις αὐτοῦ συμπίπτει τακτικῶς τὴν ἑκτὴν ὥραν, ἀπὸ ταύτης δὲ μέχρι τῆς κατὰ τὸ μεσονύκτιον κατακλίσεως μεσολαβοῦσιν ὦραι δεκαοκτώ, τὰς ὁποίας ὁ Δὸν Πέτρος δαπανᾷ ἐργαζόμενος καὶ διασκεδάζων. Ἄλλ' αἱ ὦραι τῆς διασκεδάσεως, δαπανώμεναι εἰς περιπάτους εἰς τὰ ὄχρῳματα, ἐπισκέψεις βιομηχανικῶν καταστημάτων, ἐμφανίσεις εἰς τοὺς συλλόγους καὶ τὰ σχολεῖα καὶ συνδιαλέξεις ἐν αἰθούσῃ χοροῦ μετὰ ξένων ἢ αὐτοχθόνων σοφῶν, οὔτε διὰ τὸν αὐτοκράτορα οὔτε διὰ τοὺς ὑπὸ αὐτοῦ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀπολεσθεῖσαι. Τὸ τοιοῦτον σύστημα ἐνθυμίζει τὸν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Λόρδου Chesterfield πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ ὀρισμὸν τῆς διασκεδάσεως· «Ἡ διασκέδασις λογικῆς ὄντος δὲν συνίσταται εἰς τὴν ἀποχὴν ἀπὸ πάσης ἀσχολίας, ἀλλ' εἰς τὴν μετὰ τὰς ἀποχὰς εἰς ἄλλην.»

Τὸν τοιοῦτον ὄντα καὶ τοιαῦτα κατορθώσαντα βρασιλιανὸν ἡγεμόνα ἐνησημένισθησαν οἱ βιογράφοι, ἐξετάζοντες ἕκαστος αὐτὸν ἀπὸ διαφόρου ἀπόψεως, νὰ παραβάλλωσι πρὸς πλείστους πολὺ ἀλλήλων διαφέροντας μονάρχας τῆς ἀρχαιότητος. Οἱ μὲν πρὸς τὸν Οὐσεπασιανὸν, διότι ὡς ἐκεῖνος ἐπούλωσε τὰς πληγὰς τῆς πατρίδος, οἱ δὲ πρὸς τὸν Τίτον διὰ τὴν ἀγαθότητα τῆς καρδίας, ἄλλοι πρὸς τὸν Αὐγουστον διὰ τὴν πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας ἀγάπην. Ἄλλ' ἡμεῖς δὲν ἀγαπῶμεν τὰς τοιαύτας συγκρίσεις, εὐρίσκοντες πάντα τοιοῦτον, ἔστω καὶ δίκαιον, παραλληλισμὸν, ζῶντος ἀνδρὸς πρὸς Ἑλληνα ἢ Ῥωμαῖον, ἀπόζοντα σχολαστικότητος ἢ δρέξεως παρασῆμου. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ καταφυγῶμεν πρὸς ἀνάδειξιν τοῦ ἐνδόξου ἡμῶν ξένου εἰς κλασσικὰς ἀναμνήσεις, προτιμῶμεν νὰ παραχωρήσωμεν τὸν λόγον εἰς τὴν εὐγλωττίαν τῶν γεγονότων καὶ τῶν ἀριθμῶν.

Ὅτε ἀνέβη ὁ Δὸν Πέτρος ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἡ Βρασιλία εἶχε πρόσδοτον τεσσαράκοντα ἑκατομμυρίων, σήμερον δὲ διακοσίων. Τῷ 1831 μὴ

ὑπάρχοντος οὐδὲ πῆχως ἀμαξίτης ὁδοῦ, μόνον μέσον συγκοινωνίας ὑπῆρχεν ἡ ῥάχισ τοῦ ἡμιόνου· σήμερον δλόκληρος ἡ χώρα διασχίζεται ὑπὸ ἀμαξιτῶν λεωφόρων καὶ ὁ συριγγὸς τοῦ ἀτμοῦ ἀντηχεῖ εἰς τὰς ἐρημίας ὅπου χθὲς ἀντήχει μόνος ὁ τοῦ ψιττακοῦ καὶ τοῦ κροταλίου. Ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς βιομηχανίας, τοῦ ἐμπορίου, τῆς ναυτικῆς δυνάμεως, τῆς παιδείας καὶ τῆς εὐημερίας ἡ ἀρτιγέννητος Βρασιλιανὴ αὐτοκρατορία ἐλαττοῦται μόνων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, τῶν πρεσβυτέρων αὐτῆς κατὰ ἡμισὺν αἰῶνα, καὶ σπεύδει νὰ τὰς φθάσῃ. Τὴν ὁδὸν ταύτην πρὸς τὴν πρόσδοτον διήνησεν ἡ Βρασιλία καὶ ἐφθασεν ἐκεῖ ὅπου σήμερον εἶναι, κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς χρονικὴν περίοδον καθ' ἣν καὶ οἱ Ἕλληνες ἡμεῖς, ἀναχωρήσαντες ἐκ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἐφθάσαμεν ὅπου σήμερον εὐρισκόμεθα. Ἐκθέσαντες ἤδη ἀνωτέρω κατὰ πόσον αἱ πολιτικαὶ περιπέτειαι, δι' ὧν διήλθον ταυτοχρόνως σχεδὸν τὰ δύο ἔθνη ὁμοιάζουσι πρὸς ἀλλήλας, διαφέρουσι μόνον κατὰ τὴν λύσιν, μένει ἡμῖν μόνον νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ μιγὰς τῆς Βρασιλίας πληθυσμὸς εἶναι ἀσυγκρίτως τοῦ τῆς Ἑλλάδος χείρων, πολὺ δὲ τῶν ἡμετέρων ἀγριώτεροι οἱ κομματάρχαι, τέσσαρες κατὰ σειρὰν ἐγείραντες αἱματηρὰς ἐπαναστάσεις, τὰς ὁποίας διεδέχθη ἐξωτερικὸς πόλεμος ὀκτὼ διαρκέσας ἔτη. Ἄλλὰ πάσας τὰς πληγὰς ἤρκεσε νὰ ἐπουλώσῃ ὁ ἅγιος ἰδρὼς τοῦ γεωργοῦ, ἅμα κατώρθωσεν ὁ αὐτοκράτωρ ν' ἀσφαλίσῃ τὸ προῦν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ὀνύχων τοῦ βδελυροῦ κηφήνος. Ἡ ἐξασφάλισις αὕτη ἀποτελεῖ καθ' ἡμᾶς τὸν κάλλιστον τοῦ στέμματος τοῦ Δὸν Πέτρου μαργαρίτην. Τὴν Βρασιλιαν ἔσωσε καὶ ἐδόξασεν ὁ καφεὶς, ὡς ἠδύνατο ἴσως νὰ σώσῃ καὶ τὴν Ἑλλάδα ἡ σταφίς, ἂν εὕρισκετο καὶ παρ' ἡμῶν ὁ δυνάμενος νὰ θέσῃ τὸν κηφήνα πρὸ τοῦ διλήμματος, ἢ νὰ σιάψῃ ἢ ν' ἀποθάνῃ τῆς πείνης.

Φοβούμενοι μὴ καὶ πάλιν ἐκ παρεξηγήσεως κατηγορηθῶμεν ὡς ἀποκλίνοντες πρὸς τὸν ἀπολυτισμὸν, περαινόμεν τὴν βιογραφικὴν ταύτην μελέτην δι' ἐπιχειρήματος πηγάζοντος ἐξ αὐτῆς ὑπὲρ τῶν συνταγματικῶν θεσμῶν, τοῦ ἐξῆς· ὅτι ἐκ πάντων τῶν πολιτευμάτων μόνον τὸ κατὰ σύνταγμα, διχάζον εἰς δύο ἴσα μέρη τὴν ἐξουσίαν, σκαλεύει τὰ ἔθνη ἐπὶ διπλῆς ἀγκύρας, ὧν μία μόνη, ἂν τύχῃ σερὰ, ἀρκεῖ πρὸς σωτηρίαν. Διερχόμενοι τὰς δέλτους τῆς συγχρόνου ἱστορίας, βλέπομεν τὴν μὲν Ἀγγλίαν κατορθοῦσαν δι' ἀγαθοῦ κοινοβουλίου νὰ ὑψωθῇ εἰς τὸ ἄωτον τῆς εὐημερίας ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αἰσχροῦ βασιλέως, τὴν δὲ Βρασιλιαν ἀναδύσαν ἐκ τοῦ χάους διὰ τῆς ἀρετῆς ἐνὸς μόνου ἀνδρὸς, κατισχύοντος ὀλοκλήρου κομματικοῦ θηριοτροφείου. Ἄλλὰ τὰ δύο ταῦτα παραδείγματα, ἐνῶ τὸσον εὐγλωττῶς ὑπὲρ τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν συνηγοροῦσιν, ἀποδεικνύουσι συγχρόνως πόσον ἀδικαιολόγητος εἶναι συνταγματικὸς βασιλεὺς, ἀποδίδων τὴν ἀ-

ποτυχίαν τοῦ πρὸς βελτίωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων εἰς τὴν αἰσχροτῆτα τῶν φατριῶν, ἢ βουλευτῆς ἐπιβρίπτων εἰς τὴν τύφλωσιν καὶ τὸ πείσμα τοῦ βασιλέως τὴν εὐθύνην τῆς κοινῆς δυσπραγίας.

Ε. Δ. ΡΟΪΒΛΙ.

Τὸ κοινὸν γνώσκεται ὅτι ὁ κ. Κ. Παπαρρηγόπουλος ἐκδίδοι προσεχῶς ἐπιλογὴν τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους μετὰ ἀλφαριθμητικοῦ πίνακος τῶν κυρίων ὀνομάτων τῶν περιεχομένων εἰς τοὺς πέντε προηγουμένους δημοσιευθέντας τόμους τῆς ἱστορίας ταύτης. Ἐκ τοῦ νέου τούτου ἔργου ὁ συγγραφεὺς, κατὰ παράκλησιν ἡμῶν, ἐπέτρεψε νὰ δημοσιευθῇ διὰ τῆς Ἑστίας ἡ εἰσαγωγή εἰς τὸ ἑβδομῶνον κεφάλαιον τοῦ ἱεραφόμενον:

ΝΕΩΤΕΡΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Ἐχεῖ δὲ ἡ εἰσαγωγή αὕτη ὡς ἐξῆς:

Πολλὰ τῆς Εὐρώπης ἔθνη ἐγένοντο δορυάλωτα, ἀλλ' οὐδαμοῦ αὐτῆς συνέβη ὅ,τι ἐν τῇ Ἀνατολῇ διὰ τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως. Αἱ κυριώταται σουλταὶ αἱ ὑποκύψασαι ἐν τῇ 16' ἑκατονταετηρίδι εἰς τὸν ὀσμάνικὸν ζυγόν, ἦσαν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Σλαῦοι. Παρῆλθον ἔκτοτε τέσσαρες ἑκατονταετηρίδες καὶ μέχρι τῆς σήμερον Σλαῦοι καὶ Ἕλληνες σώζουσι τὴν ἰδίαν ἐθνότητα, ὁμιλοῦσι τὴν ἰδίαν γλῶσσαν, ἔχουσι τὴν ἰδίαν ἱστορίαν, τὰς ἰδίας πολιτικὰς ἐνεργείας καὶ τρέφουσιν ἀπαρμεῖωτον τὸν πόθον τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν. Ὅποια διαφορὰ πρὸς τὰ ἐν Γαλλίᾳ, Ἰσπανίᾳ, Ἰταλίᾳ, Ἀγγλίᾳ καὶ Ἰρλανδίᾳ γενόμενα. Καὶ ἐκεῖ οἱ κάτοικοι κατεκτήθησαν ἐπὶ τοῦ μέσου αἰῶνος, ὑπὸ ἑτεροφύλων καὶ ἑτερογλώσσων, ἀλλὰ προϊόντος τοῦ χρόνου συγχωνευθέντες μετ' αὐτῶν ἀπετέλεσαν ἔθνος ἐν μετ' αὐτῶν καὶ ἐλάλησαν τὴν αὐτὴν πρὸς αὐτοὺς γλῶσσαν. Τοιαύτη συγχώνεσις οὔτε ἐγένετο, οὔτε ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ μετὰ τῶν Χριστιανῶν καὶ Τούρκων. Δύο δὲ τινὰ κατέστησαν ἀκατόρθωτον τὴν προσομιεῖσιν αὐτῶν, ἡ γλῶσσα καὶ τὸ θρησκευμα. Οἱ κατακτήσαντες τὰς ἄλλας Εὐρωπαϊκὰς χώρας Φράγκοι, Γότθοι, Λομβαρδοὶ, Νορμαννοὶ ἐλάλουν μὲν ὡσαύτως γλῶσσας ἄλλας ἢ οἱ παρ' αὐτῶν χειρωθέντες λαοὶ, ἀλλ' ἐκεῖ αἱ γλῶσσαι τῶν ἐπηλύδων καὶ τῶν ἰθαγενῶν εἶχον ἀρχεγονίτην καὶ ριζικὴν πρὸς ἀλλήλας οἰκειότητα, καθὼ ὑπαγόμεναι ἐκάτεραι εἰς τὴν αὐτὴν τῶν Ἰνδογερμανικῶν φυλῶν οἰκογένειαν. Ἐντεῦθεν ἠδυνήθησαν νὰ συνδυασθῶσι καὶ νὰ διασταυρωθῶσι, παράγοντες τρίτους γόνους. Ἡ δὲ τουρκικὴ γλῶσσα εἶναι παντελῶς ἄλλοτρια πρὸς τὰ Ἰνδοευρωπαϊκὰ ἰδιώματα τῶν προτέρων τῆς Ἀνατολῆς κατοίκων. Ἀνήκουσα εἰς ἴδιον τῆς Καυκασικῆς φυλῆς σύμπλεγμα ἔθνων, τῶν λεγομένων φινουραλικῶν ἢ τουραλικῶν, οὐδεμίαν παρίστησιν ἀναλογίαν περὶ τε τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος πρὸς τὰς Ἰνδοευρωπαϊκὰς, καὶ τούτου ἕνεκα πάσα μετὰ τῶν αὐτῶν συζυγία ἀντέβαινε εἰς τοὺς θεμελιώδεις τῆς φύσεως τῶν γλωσσῶν νόμους. Ἀφ' ἐνὸς ἡ τουρκικὴ γλῶσσα καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ ἑλ-

ληνικὴ καὶ ἡ σλαυικὴ ἀπέβλεπον πρὸς ἀλλήλας μετὰ ἀνυπερβλήτου ἀποστροφῆς καὶ ἀπέκρουον πάντα ἀμοιβαίον προσεγγισμὸν.

Ἐτι δὲ μάλλον, εἰ δυνατόν, ἀδιάλλακτα ἐγένοντο τὰ δύο θρησκευτά, τὸ μωαμεθανικὸν καὶ τὸ χριστιανικόν. Γνωσταὶ εἶναι αἱ ἀντιθετοὶ ἀρχαὶ τοῦ Κορανίου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ Εὐαγγέλιον καθιέρου τὴν ἰσότητα τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ καταγωγὴ αὐτῶν, οἰονδήποτε τὸ δόγμα. Τὸ δὲ Κοράνιον προέτρεπε τοὺς πιστοὺς πρὸς καταπολέμησιν τῶν μὴ ἀποδεχομένων τὸ δόγμα τοῦ Ἰσλαμισμού, παρεκτὸς ἐὰν ὑποκύψωσιν εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν ἐπιβληθέντων αὐτοῖς φόρων· ἡμοῖβε τοὺς κατὰ τὴν ἀγῶνα ἐκείνον πίπτοντας ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ· ἡμοῖβε τοὺς ἐπιζῶντας, παραδίδον τὴν περιουσίαν, τὴν τιμὴν καὶ τὴν ζῶν τῶν νεκισμένων εἰς τὴν διάθεσιν τῶν νικητῶν. Πλὴν τούτων, ἐκάτερον τῶν δύο θρησκευμάτων παρήγαγεν ἀστικὴν κοινωνίαν ἀλλοιόμορφον. Γάμος, οἰκογένεια, κοινωνικαὶ σχέσεις, ἡμερολόγιον, ἡμέρα ἀναπαύσεως, τὰ πάντα εἰς τὰς δύο ἐκείνας κοινωνίας κατ' ἀλλήλων ἀντετρατεύοντο, οὐδεμίαν ἐπιτρέποντα ἀμοιβαίαν παραχώρησιν ἐπιτηδείων νὰ ἐπαγάγῃ τὸν συνδυασμὸν αὐτῶν. Ἴνα κατασταθῇ πρόδηλον ὅπως τ' ἀνάπαλιν διευκολύνεται ἡ μετὰ τὴν κατακτητῶν καὶ κατακτηθέντων συγχώνεσις ἅμα ἡ ἀστικὴ ἀμφοτέρων κοινωνία εἶναι ἡ αὐτῆ, πρέπει νὰ ὑπομνήσωμεν τί συνέβη ἐν Ἰρλανδίᾳ. Ἡ διαμαρτυρομένη Ἀγγλία ἐπιβόλοισα ἄλλοτε τὸν ζυγόν αὐτῆς εἰς τὴν καθολικὴν Ἰρλανδίαν, ἐψήφισε καὶ ἐξέτελεσε φοβερωτάτους ποινικοὺς νόμους κατὰ τῶν ἀντιδοξούντων, θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν. Ἄλλ' οἱ μὲν θρησκευτικοὶ νόμοι ἔπεσον πρωτότατα εἰς ἀχρηστίαν, μόναι δὲ ἐξηκολούθησαν ἐπὶ χρόνον μακρὸν ἀκριβῶς ἐκτελούμεναι αἱ διατάξεις ὅσαι ἠσφάλιζον εἰς τοὺς διαμαρτυρομένους τὸ προνόμιον τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων. Τελευταῖον ὁμως κατέπεσον βαθμηδὸν καὶ οὗτοι οἱ φραγμοὶ, τῷ δὲ 1829 ἐπετρέπη εἰς τοὺς καθολικοὺς πλήρης καὶ ὀλοσχερῆς ἰσοπολιτεία. Διὰ τοῦτο κατωρθώθη ἐν Ἰρλανδίᾳ, οὐχὶ δὲ ἐν Τουρκίᾳ· διότι ἐν Ἰρλανδίᾳ μὲν κατακτητῆται καὶ κατακτηθέντες εἶχον μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀστικὴν κοινωνίαν, ἐν Τουρκίᾳ δὲ ὄλωσεν ἑτεροειδῆ. Εἶχον δ' ἐν Ἰρλανδίᾳ τὴν αὐτὴν ἀστικὴν κοινωνίαν, διότι ἐκεῖ δὲν προέκειτο κυρίως εἰπεῖν περὶ δύο θρησκευμάτων ἐχόντων ἀντιθέτους ἠθικὰς καὶ κοινωνικὰς ἀρχὰς, ἀλλὰ μόνον περὶ διαφορῶν ὡς πρὸς τινὰ τῶν δογμάτων, διαφορῶν αἰτινῶν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπενεργήσωσιν εἰς τὸν πρακτικὸν βίον. Ὅπως δὲ ἡ ταυτότης τῆς ἀστικῆς κοινωνίας ἦτο ἐπιτηδεῖα εἰς τὸ νὰ ἐπαγκάγῃ ἐπὶ τέλους τὴν ἰσοπολιτείαν, καταφαίνεται ἐκ τῶν διαφορῶν περιπετειῶν τῆς μετὰ τὴν κατακτητῆται καὶ κατακτηθέντων σχέσεως. Οἱ

καθολικοί τῆς Ἰρλανδίας οὐδέποτε ἀπεγυμνώθησαν στοιχειωδῶν πολιτικῶν δικαίων ἢ μετοχή εἰς τὰ δικαιοδικαστήρια, ἢ ἐλευθερία τοῦ τύπου, τὸ δικαίωμα τοῦ συνέχεσθαι, ἢ εὐθύνη τῶν δημοσίων λειτουργῶν, ἢ ἀτομικὴ ἀσφάλεια, ἦσαν ἐγγυήσεις τὰς ὁποίας ἀείποτε εἶχεν ὁ ἔσχατος τῶν καθολικῶν, ὅπως καὶ ὁ ἰσχυρώτατος διαμαρτυρούμενος. Εἶναι περιττὸν δὲ νὰ προσθέσωμεν ὅτι οὐδέποτε οὐδεμίαν τῶν ἐγγυήσεων τούτων, οὐδὲ αὐτὴν τὴν στοιχειωδεστάτην πασῶν, τὴν προσωπικὴν ἀσφάλειαν, ἠτύχησαν νὰ λάβωσιν οἱ ἐν Τουρκίᾳ Χριστιανοὶ, καὶ τοι τεσσαράκοντα παρῆλθον ἔτη ἀφ' ἧς τοσαῦται περὶ τούτου ἐδόθησαν ὑποσχέσεις ὑπὸ τῆς Υ. Πύλης εἰς τὰ τοὺς ὑπηκόους ἐκείνους καὶ εἰς σύμπασαν τὴν Εὐρώπην. "Ὅσοι ἠμπόρουν μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας νὰ κατατροπώσωσι τοὺς Τούρκους, ὅπως οἱ κάτοικοι τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ Σέρβοι, ἐκεῖνοι ἀνέκτησαν τὴν ιδιότητα τοῦ ἀνθρώπου· πάντες δὲ οἱ ἄλλοι Χριστιανοὶ ἐξακολουθοῦν νὰ λογιζῶνται ὡς κτήνη ὑπὸ τῶν κατακτητῶν. Ὅπόσον διάφορος ἦτο ἡ ἐποψίς ὑπὸ τὴν ὁποίαν οἱ διαμαρτυρούμενοι ἐθεώρουν τοὺς καθολικούς· ἐν Ἰρλανδίᾳ πολὺ πρὶν νομοθετηθῆ ἡ ἰσοπολιτεία! Τῷ 1778 ἐν κοινῇ συνελεύσει τῶν πλουσιωτέρων καὶ ἰσχυροτέρων τῆς χώρας ἐκείνης διαμαρτυρομένων, ἐψήφισθησαν τάδε· «Ὁ ἄνθρωπος, ὡς Ἰρλανδοὶ, ὡς Χριστιανοὶ καὶ ὡς διαμαρτυρούμενοι, ἀγαλλόμεθα βλέποντες μετριαζόμενους τοὺς ἐν ἰσχύϊ ποινικοῦς κατὰ τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν καθολικῶν νόμους, καὶ προσδοκῶμεν ὅτι τὸ Κοινοβούλιον θέλει ἐπιψηφίσει τὰ βέλτιστα ὑπὲρ τῆς ἐνότητος καὶ τῆς εὐμερείας τῆς Ἰρλανδίας.» Ἐννοεῖται ὅτι τοιοῦτο τι οὐδέποτε ἠκούσθη ἐν Τουρκίᾳ. Ἐνὶ λόγῳ ἐν Ἰρλανδίᾳ διαμαρτυρούμενοι καὶ καθολικοὶ ἐλάλουν τὴν αὐτὴν γλῶσσαν καὶ ἀπετέλουν τὴν αὐτὴν κοινωνίαν· τούτου ἕνεκα προσήγγισαν ἐξ ἀρχῆς πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀπετέλεσαν ἐπὶ τέλους ἔθνος ἓν. Ἐν Τουρκίᾳ τ' ἀνάπαλιν μωαμεθανοὶ καὶ Χριστιανοὶ ἐλάλησαν ἐκάτεροι ἀείποτε ἰδίαν γλῶσσαν καὶ ἀπήρτισαν ἐκάτεροι ἀείποτε ἰδίαν κοινωνίαν. Τούτου δ' ἕνεκα ἀδύνατον ἀπέβη νὰ προσεγγίσωσι πρὸς ἀλλήλους καὶ ν' ἀποτελέσωσιν ἔθνος ἓν. Καὶ ἐκ τούτου καθίσταται ἐνταῦτ' ἀπρόδηλον ὅπόσον μάταιαι εἶναι αἱ ἐλπίδες τὰς ὁποίας τρέφει ἔτι ἡ ἐσπερία Εὐρώπη, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτραπῇ ὑπὸ τῶν Τούρκων πραγματικὴ εἰς τοὺς Χριστιανούς ἰσοπολιτεία. Δὲν ὑπάρχει ὑπόσχεσις, δὲ ὑπάρχει θέλησις τοῦ Σουλτάνου ἰκανὴ νὰ κατισχύσῃ τῶν δοξασιῶν καὶ τῶν ἔξεων ὅσας ἐμποιοῦσιν εἰς τὸν μουσουλμανικὸν λαὸν τὸ θρησκευμα αὐτοῦ καὶ ἡ μακραίων κυριαρχία.

Ὁ μόνος δυνατὸς διαλλαγῆς τρόπος ἦτο ἡ ὀλοσχερῆς ἀπορρόφησις τῶν κατακτηθέντων ὑπὸ τῶν κατακτητῶν· καὶ τῶν οἱ Τούρκοι ἠγωνίσθησαν καὶ ἐπέτυχον νὰ προσελκύσωσιν οὐκ ὀ-

λίγους Χριστιανούς εἴτε διὰ τῆς βίας εἴτε διὰ τῶν προνομίων, ἅτινα αὐτοδικαίως ἐνέμετο πρὸς ὀπαδὸς τοῦ Ἰσλάμ. Εἰς τοῦτο προέτρεπεν αὐτοὺς οὐ μόνον ὁ θρησκευτικὸς ζήλος, ἀλλὰ καὶ ἑτέραις τῆς ἀνάγκῃ. Οἱ Τούρκοι οἱ ἐν τῇ ἸΒ' ἑκατονταετηρίδι κατακτησάντες τὴν Κωνσταντινουπόλιν καὶ ἰδρύσαντες τὸ ἐν Εὐρώπῃ τουρκικὸν κράτος, ἦτο οἱ Ὀσμανίδαι ἰδίως λεγόμενοι Τούρκοι, ἦσαν εὐαριθμότατοι, ὅτε τὸ πρῶτον περὶ τὰ μέσα τῆς ἸΓ' ἑκατονταετηρίδος καταστάθησαν ἐν Βιθυνίᾳ. Οἱ δὲ Σελτσουκίδαι, οἵτινες εἶχον πρὸ αὐτῶν, ἀπὸ τῆς ἸΒ' ἑκατονταετηρίδος, καταλάβει μέγα τῆς μικρᾶς Ἀσίας μέρος, καὶ ἐπιβάλλει οὕτως ἢ ἄλλως τὸ θρησκευμα αὐτῶν εἰς οὐκ ὀλίγους τῶν ἰθαγενῶν, ἀπέβησαν μετ' οὐ πολλὸν πολέμοι τῶν Ὀσμανιδῶν. Οἱ τελευταῖοι λοιπὸν οὗτοι, ἠναγκασμένοι νὰ μάχωνται οὐ μόνον πρὸς τοὺς Χριστιανούς τῆς Ἀνατολῆς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ὁμοδόξους, ἔδει νὰ πολλαπλασιάσωσι τὸν στρατὸν αὐτῶν, ἄλλον δὲ τρόπον ταχέως αὐτοῦ αὐξήσεως δὲν εἶχον εἰμὴ τὸν ἐξισλαμισμὸν τῶν Χριστιανῶν, εἰς ὃν τούτου ἕνεκα ἐπεδόθησαν μετὰ πολλῆς ἐπιμονῆς καὶ ἐπιτηδειότητος. Καὶ ἂν τὸ σύστημα τοῦτο ἐπεδιώκετο ὀλοσχερέστερον, ἴσως ἠδύνατο νὰ εὐδοκιμήσῃ ἐν τῇ πρώτῃ ἐκείνῃ ἀκμῇ καὶ ὀρμῇ, καὶ νὰ ἀπαρτισθῇ οὕτως ἔθνος ἓν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, τὸ Τουρκικὸν ἔθνος, ἀφηνιχομένου ἐξ αὐτῆς παντὸς ἰσχύος τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἀλλὰ πολλοὶ ἕτεροι λόγοι ἀπέτρεψαν τὸ ὀλέθριον τοῦτο ἀποτέλεσμα. Οἱ Τούρκοι ἦσαν τότε ἔθνος ἰδίως μὲν πρὸς πόλεμον ὀργανωμένον, ἐν εἰρήνῃ δὲ μὴδὲν ἄλλο ἐπαγγελόμενον εἰμὴ τὴν ἄεργον καὶ ἀνετον ἀπόλαυσιν τῶν διὰ τοῦ πολέμου κτηθέντων ἀγαθῶν. Εἶχον λοιπὸν ἀναπόδραστον ἀνάγκην ὑπηκόων ἐργαζομένων καὶ φορολογουμένων· τοιοῦτοι δὲ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἦναι εἰμὴ οἱ Χριστιανοὶ. Πλὴν τούτου οἱ Ὀσμανίδαι ἐπέσβευσαν, ὅτι ἡ μουσουλμανικὴ θρησκοληψία εἶναι ἰσχυροτάτη, μάλιστα παρὰ τοῖς νεοφύτοις, ἐξασθενήσασα βαθμυδὸν παρὰ τοῖς ἀπογόνους αὐτῶν. Ὅθεν ὁ περιοδικὸς, οὐχὶ δὲ ἀθρόος, ἐξισλαμισμὸς τῶν Χριστιανῶν παρεῖχε πρὸς τοὺς ἄλλοις εἰς τοὺς μουσουλμάνους τὸ πλεονέκτημα τοῦ νὰ ὑποτρέφῃ ἀπαύστως τὴν κυριωτάτην ἐκείνην ἠθικὴν τῆς κοινωνίας αὐτῶν δύναμιν. Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου ὠρίσθη ἔτι ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Οὐρχάν, ὅτι ὁ στρατὸς τῶν Γενιτσαρῶν δὲν θέλει συγκροτεῖται εἰμὴ ἐκ Χριστιανοπαίδων ἐξισλαμισθέντων καὶ ὅτι οὐδεὶς ἐκ γενετῆς μουσουλμάνος εἶναι δεκτὸς ἐν αὐτῷ. Βραδύτερον δὲ ὁ κατακτητὴς τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μεχμέτης Β', ἐπιτείνων ἔτι μᾶλλον τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς ταύτης, ἔθετο ἑαυτῷ καὶ εἰς τοὺς διαδόχους κατακληρονόμησε τὸν ἀπαράβιατον κανόνα, ὅτι ἅπαντα τὰ ἀνώτατα τοῦ κράτους ἀξιώματα θέλουσι δίδονται κατὰ προτίμησιν εἰς Χριστιανούς προσωπικῶς ἀρνησιθρήσκους. Καὶ εἶναι

ἐξίον σημειώσεως ὅτι, ἐν ὅσῳ οἱ Γενιτσαροὶ καὶ οἱ ὄπατοι λειτουργοὶ, μεγάλοι βεζύραι, ἀρχιστράτηγοι, στρατηγοὶ καὶ ναύαρχοι, οὕτω πῶς ἐξελίγοντο, ἦτο μὲχρι τοῦ τέλους τῆς 17' ἑκατονταετηρίδος, τὸ Ὀσμάνικὸν κράτος διετέλεσε προηγόμενον καὶ ἀκμάζον. Ἀμα δὲ ἀπὸ τῶν χρόνων ἐκείνων διὰ ποικίλας αἰτίας, ἃς δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ ἐκθέσωμεν, κατέλαβον τό τε κράτιστον τοῦ στρατοῦ καὶ τὴν κυβερνήσιν ἄνδρες ἐκ γενετῆς μουσουλμάνοι ὄντες, ἡ Τουρκία ἤρχισε νὰ μαραινέται. Συντέλεσαν βεβαίως εἰς τοῦτο καὶ ἄλλαι περιστάσεις· ἀλλ' ὅτι ἡ διὰ Χριστιανῶν προσωπικῶς ἀρνησιθρήσκων διεξαγωγὴ τῶν πραγμάτων καὶ στρατολογία ὑπῆρξεν εἰς τῶν κυριωτάτων λόγων τῆς προτέρας ἐπιδόσεως, εἶναι γεγονός ἀναμφισβήτητον. Οἱ Τούρκοι λοιπὸν οὐδέποτε προέβησαν εἰς τὸν ἀθρόον τοῦ κατακτηθέντος ὑπηκόου ἐξισλαμισμὸν, προστίμησαν δὲ νὰ νέμονται τὸ φυτώριον τοῦτο, ὅπως οἱ ἐπιτηδεῖοι τῶν δασῶν κύριοι, οὐχὶ διὰ μιᾶς κόπτοντες αὐτὰ, ἀλλὰ διὰ κεκανονισμένων περιοδικῶν τομῶν ἐπιτρέποντες τὴν συντήρησιν αὐτῶν καὶ τὴν ἐκ νέου ὕλοτομίαν.

Τοιοῦτοτρόπως οὕτε συγγώνευσιν κατακτητῶν καὶ κατακτηθέντων ἐγένετο ἐν τῇ Ἀνατολῇ, οὕτε ὀλοσχερῆς τῶν τελευταίων ἀπὸ τῶν πρώτων ἀπορρόφησις. Ἀμα δὲ οἱ Χριστιανοὶ παρέμειναν οὕτω κεχωρισμένοι ἀπὸ τῶν μουσουλμάνων, ἀναγκαιῶς διετήρησαν τὰς γλώσσας αὐτῶν καὶ τὴν ἐθνότητα καὶ τὰς χώρας ὅσας ἀνέκαθεν κατείχον. Ἀλλὰ καὶ ἄλλως συνετέλεσαν οἱ Τούρκοι εἰς τὸ νὰ καταστήσωσι τὸν χωρισμὸν τοῦτον πληρέστατον. Μηδεμίαν ἔχοντες ἔννοιαν τῶν καθηκόντων τοῦ κυβερνήτου, εἶναι περιττὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅτι οὐτε δικαιοσύνην ἐπεδαψίλευσαν εἰς τοὺς Χριστιανούς, οὕτε ἀσφάλειαν ζωῆς καὶ περιουσίας, καὶ ἔτι ὀλιγώτερον ἐπρονόησαν ποτὲ περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως αὐτῶν καὶ περὶ τῶν ἄλλων κοινωνικῶν διατάξεων δι' ὧν εὐκολύνεται καὶ προάγεται ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία, ἡ ἐμπορία. Ἀλλὰ τὸ παράδοξον εἶναι, ὅτι οὐδ' ὅπως δὴ ποτε ἠθέλησαν νὰ κυβερνήσωσι τοὺς Χριστιανούς· ἀφῆκαν δὲ αὐτοὺς εἰς τὴν τύχην των ἐπὶ μόνῳ τῷ ὄρω τοῦ ὅτι θέλουσιν ἀπροσασίστως τελεῖ πάντας τοὺς ποικίλους, τοὺς αὐτογνώμονας, τοὺς καταθλιπτικούς φόρους, ὅσοι ἀπαιτηθῶσι παρ' αὐτῶν· ὅτι θέλουσι προθύμως παρέχει τὸ πέμπτον τοῦλάχιστον τῶν παιδῶν αὐτῶν καὶ ἰδίως τοὺς καλλίστους καὶ εὐρωστοτάτους πρὸς ἐξισλαμισμὸν καὶ ἀδιάκοπον ἀπαρτισμὸν τῆς στρατοῦ τῶν Γενιτσαρῶν· ὅτι πρὸς ἐπὶ τούτοις θέλουσιν ἐν σιωπῇ ὑποκύπτει εἰς πᾶσαν βιασπραξίαν, ἧτις ἐπιβλήθῃ εἰς αὐτοὺς οὐ μόνον ὑπὸ τῆς κεντρικῆς τοῦ Σουλτάνου κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ τελευταίου ἀγᾶ, τοῦ τελευταίου σπαχῆ καὶ παντὸς ἐνὶ λόγῳ ἀνθρώπου φέροντος καθουκι, καθὼς ἔγραφε τῇ 18 Σεπτεμβρίου 1821 ὁ ναύαρχ-

χος Ἀλγάν πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργεῖον τῆς Γαλλίας. Τοιαύτας δὲ δρῶσαντες τὰς σχέσεις αὐτῶν πρὸς τοὺς κατακτηθέντας, ἐπέτρεψαν τὸ ἔργον τῆς διοικήσεως καὶ τῆς φορολογίας αὐτῶν εἰς ἄρχοντας οὓς ἐξέλεγον αὐτοὶ οἱ Χριστιανοὶ, περιβαλόντες μάλιστα τὸν ὕπατον τῆς ἐκκλησίας λειτουργόν, τὸν Οἰκουμενικὸν πατριάρχην, διὰ τοῦ ἀξιώματος τοῦ ὑπερτάτου ἐνταῦτ' πολιτικοῦ τῶν Χριστιανῶν ἄρχοντος. Καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἐπέτειναν τὸν τοιοῦτον θρησκευτικὸν, ἐθνικὸν καὶ διοικητικὸν χωρισμὸν μεταξὺ τῶν δύο κοινωνιῶν, ὥστε οὐδέποτε ὑπέλαβον τοὺς Χριστιανούς ὡς μέλος ὀργανικὸν τοῦ ὀσμάνικου κράτους, ἀλλὰ μόνον ὡς προσάρτημα αὐτοῦ ὑπήκουον καὶ ὑπόφορον· δι' ὅπερ καὶ διεξήγον διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργεῖου τὰς σχέσεις αὐτῶν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον, ἦτο τὸν ἐκκλησιαστικὸν καὶ πολιτικὸν ἡγεμόνα τοῦ ἔθνους τῶν Χριστιανῶν. Ἐννοεῖται ὅτι ἅπαντες οὗτοι οἱ ἄρχοντες μικροὶ τε καὶ μεγάλοι, πολιτικοὶ τε καὶ ἐκκλησιαστικοὶ, δι' οὐδεμιᾶς περιεδύλλοντο ἐγγυήσεως· καθηρόντο, ἐξορίζοντο, ἐδημεύοντο καὶ ἐθανατοῦντο οὐ μόνον κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ Σουλτάνῳ, ἀλλὰ κατὰ τὰς ὀρέξεις τοῦ τελευταίου τῶν τελευταίων Τούρκου. Καὶ ὅμως οἱ μὲν ἀπεριμμένοι ἐκείνοι Χριστιανοὶ ἐπολλαπλασιάζοντο, οἱ δὲ ἀγέρωχοι αὐτῶν δυνάσαι ἐλειπάνθρον· οἱ μὲν ἐπλούτουον, οἱ δὲ ἐπτώχευον· οἱ μὲν ἐξεπαιδεύοντο, οἱ δὲ ἀπέβαινον ὀσημέρια ἀμαθέστεροι, μέχρις οὐ μετὰ 350 ἐτῶν παρέλυσιν καὶ μυρίας ἐν τῷ μεταξὺ ἐνόπλους διαμαρτυρίας, αἴφνης ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς ἐνεστώσης ἑκατονταετηρίδος, Σλαῦοι καὶ Ἕλληνες, ἀπὸ βορρᾶ καὶ ἀπὸ μεσημβρίας, ὁμοθυμότερον ἀγωνισθέντες καὶ πολλακίς τοὺς Τούρκους ἐκ παρατάξεως κατατροπώσαντες, ἠνάγκασαν μὲν τούτους εἰς ὑποχωρήσεις σπουδαίας, ἐξακολουθοῦσι δὲ ἐπιδιώκοντες τὴν ὀλοσχερῆ τοῦ κράτους αὐτῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατάλυσιν. Ἡ ἐκθεσις τῶν περιπετειῶν δι' ὧν ἐπῆλθεν αὐτῇ ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου καὶ ἡ δικαία τιμωρία τῶν κακουρημάτων τῆς τουρκικῆς τυραννίας, ἀποτελεῖ βεβαίως ἐν τῶν περιεργωτάτων καὶ διδακτικωτάτων ἅμα κεφαλαίων τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀλλ' ἐνταῦθα θέλομεν περιορισθῆ εἰς μόνον τὰς τύχας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

ἈΦΕΛΗΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ὅτε ὁ Καποδίστριας, ἐν Ἑλλάδι εὐρισκόμενος, ἠρώτησέ ποτε περιφρονητικῶς, τί ἄρα ἐνόουν, σύνταγμα λέγοντες, ἄνθρωπος τις τοῦ λαοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ταχέως ταύτην καὶ ἀσφαλῆ ἀπάντησιν· Ἐννοοῦμεν καὶ ἀπαιτοῦμεν τὴν συμφωνίαν, ἧτις διδάσκει ἡμᾶς τὰ καθήκοντά μας πρὸς σὲ, καὶ σὲ τὰ καθήκοντά σου πρὸς ἡμᾶς.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Εἰς τὸν πρῶτον χρόνον τῆς ἐπαναστάσεως εἶχαμε μεγάλην ὁμόνοιαν, καὶ ὅλοι ἐτρέχαμε σύμφωνοι ὁ ἓνας ἐπήγαινε εἰς τὸν πόλεμον, ὁ ἀδελφός του ἔφερεν ξύλα, ἡ γυναῖκά του ἐζύμωνε, τὸ παιδί του ἐκουβαλοῦσε ψωμί καὶ μπαρουτόβολο εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἄλλ' ἡ ὁμόνοια καὶ ἡ πρώτη προθυμία δὲν ἐβάσταξαν πολὺ. Ἦρχισεν ἡ διχόνοια. Καὶ τοῦτο ἐγένετο, ἐπειδὴ δὲν εἶχαμε ἓναν ἀρχηγὸν καὶ μίαν κεφαλὴν. Ἀλλὰ ἓνας ἔμπαινε Πρόεδρος ἕξ ἡ μῆνες, ἐσηκόνετο ὁ ἄλλος καὶ τὸν ἔξριχνε, καὶ ἐκάθετο αὐτὸς ἄλλους τόσους καὶ ἔτσι, ὁ ἓνας ἤθελε τοῦτο, καὶ ὁ ἄλλος τὸ ἄλλο. Ἴσως ὅλοι ἠθέλαμεν τὸ καλὸ, πλὴν καθένας κατὰ τὴν γνώμην του. Ὄταν προστάζουσι πολλοί, ποτὲ τὸ σπῆτι δὲν κτίζεται, οὔτε τελειοῖ. Ὁ ἓνας λέγει, ὅτι ἡ πόρτα πρέπει νὰ βλεπῆ εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος, ὁ ἄλλος, εἰς τὸ ἀντικρυνόν, καὶ ὁ ἄλλος εἰς τὸν βορρᾶν, σὴν νὰ ἦτο τὸ σπῆτι εἰς τὸν ἀραμπᾶ, καὶ νὰ γυρίζῃ καθὼς λέγει ὁ καθένας. (Γέρο-Κολοκοτρώνης.)

* * * Ἡ ἐργασία εἶνε τὸ γενικὸν ἀντίδοτον τῆς ἀνησυχίας, τῆς λύπης, τῆς πλήξεως, καὶ τῶν ἄλλων ἀσθενειῶν εἰς ἃς ὑπόκειται ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ. Ἡ ἡδονὴ δύναται μὲν νὰ χρησιμεύσῃ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ὡς περισπασμός, οὐχὶ ὅμως καὶ ὡς διαρκῆς ἀσχολία. Μετὰ πᾶσαν διασκέδασιν, πολλάκις δὲ καὶ διαρκούσης αὐτῆς, αἰσθανόμεθα κενόν τι, τὸ ὁποῖον μόνον σπουδαία ἐνασχόλησις δύναται νὰ πληρώσῃ, βοηθοῦσα ἡμᾶς νὰ διανύσωμεν τὸ στάδιον ἡμῶν ἄνευ ἀηδίας. (Καὶ d'Arconville.)

* * * Ὁφείλει νὰ ἐξετάσῃ τις τὸν ἑαυτὸν του πολὺν καιρὸν, πρὶν διανοηθῆν νὰ καταδικάσῃ τοὺς ἄλλους. (Μολιέρου.)

* * * Δὲν ὑπάρχει ἀσθένεια χειροτέρα παρὰ τὸ νὰ μὴ εἶνέ τις εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν τύχην του.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Περὶ τῆς καταλληλοτέρας πρὸς ὕπνον θέσεως τοῦ σώματος.

Ἡ ἐν τῇ κλίνῃ πρὸς ὕπνον θέσις τοῦ σώματος ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς ἕξεως· καταλληλοτέρα δὲ εἶναι ἐκείνη ἣν ἕκαστος λαμβάνει ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ μετὰ τινὰς αὐτομάτους κινήσεις, σκοπὸν ἐχούσας νὰ παράσχωσι τῷ σώματι ὅσον τὸ δυνατόν μείζονα ἐπιφάνειαν ἀναπαύσεως. Ἡ θέσις δὲ αὕτη ἐστὶν ἡ ὀριζοντία, οὐδεμίαν ἀπαιτοῦσα προσπάθειαν πρὸς τήρησιν τῆς ἰσορροπίας καὶ ἐπιτρέπουσα τῷ σώματι νὰ στηρίζεται διὰ πλείστων σημείων ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ ἐφ' ἧς ἐκτείνεται. Οἱ ἔχοντες ἐπιπέδους τὰς ὠμοπλάτας καὶ μακρὰς τὰς κλείδας κατακλίνονται εὐχερέστερον ἐπὶ τῆς ὀριζοντίας, θέσιν τὴν

ὁποῖαν δὲν ὑποφέρουν ἀνέτως οἱ ἔχοντες στρουγγύλας τὰς ὠμοπλάτας καὶ βραχείας τὰς κλείδας. Ἡ συνηθεστέρα ἐν τῇ κλίνῃ θέσις τοῦ σώματος ἐστὶν ἡ ἐφ' ἑνὸς τῶν πλαγίων κατὰ κλίσις, συνηθεστέρον τοῦ δεξιοῦ, μετὰ τῶν σκελῶν ἡμικεκκομμένων καὶ πρὸς τὰ πρόσω φερομένων. Τῆρει δὲ τὴν θέσιν ταύτην ὁ ἄνθρωπος ἐν ὄρῃ θέρουσ τε καὶ χειμῶνος, ὥστε δὲν πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι πράττει τοῦτο μιμούμενος τὰ ζῶα, ἅτινα συμμαζεύουσι τὰ μέλη αὐτῶν ἕνα μὴ διασπείρουσι τὴν θερμότητά των ἐπὶ μεγάλῃς ἐπιφανείᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον, διότι, καθὼς παρατηρεῖ ὁ Λευί, διὰ τῆς ἡμικεκκομμένης ταύτης θέσεως χαλῶσιν ἅπαντες οἱ μῦς, καὶ οὕτως ἀναπαύονται εὐκόλως· ἐνῶ διὰ τῆς ἐντελοῦς ἐκτάσεως τοῦ σώματος, χαλῶσι μόνον οἱ πρὸς τὴν ἑκτασιν τῆς ἀρθρώσεως ἀντιστοιχοῦντες μῦς, τῶν λοιπῶν ἀπάντων ἐκτεινομένων ἐφ' ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον. Ἡ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ πλαγίου κατὰ κλίσις διευκολύνει, κατὰ τινὰς φυσιολόγους, τὴν διόδον τῶν τροφῶν ἀπὸ τοῦ στομάχου εἰς τὴν δωδεκαδάκτυλον, καὶ ἐμποδίζει τὴν διὰ τοῦ ἥπατος πίεσιν τοῦ στομάχου· ἡ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ πλαγίου κατὰ κλίσις δυσκολεύει τοὐναντίον τὰς κινήσεις τῆς καρδίας καὶ τὴν κυκλοφορίαν. Οἱ πληθωρικοὶ, οἱ προδιατεθειμένοι εἰς τὰς πρὸς τὸν ἐγκέφαλον συμφορήσεις, δεόν νὰ ἔχωσι τὴν κεφαλὴν αὐτῶν ἐν ὄρῃ ὕπνου μᾶλλον ὑψωμένην τοῦ λοιποῦ σώματος, καὶ ἐπὶ σκληροῦ προσκεφαλαίου, ὡς δυσθερμάντου. Τὸ παράγγελμα τοῦτο ἐφαρμόζεται ἰδίως εἰς τὰ παιδία καὶ τοὺς γέροντας, καὶ μάλιστα τοὺς τελευταίους, παρὰ τοῖς ὁποίοις αἱ παθητικαὶ συμφορήσεις ἐπέρχονται εἰς τὰ κεκλιμένα μέρη τοῦ σώματος μετὰ πολλῶν περισσοτέρων εὐκολίας ἢ εἰς οἵανδήποτε ἐτέραν ἡλικίαν τοῦ ἀνθρώπου.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Μέσον τοῦ γράψιν ἐπὶ λινῶν ὑφασμάτων.

Ἀνάμιξον λεύκωμα ὡς μὲ ἴσην ποσότητα ὕδατος καὶ κτύπησον καλῶς τὸ μίγμα τοῦτο· ἀκολούθως πέρασον τὸ ὑγρὸν διὰ λεπτοῦ τινος ὑφάσματος καὶ ρίψε καὶ ἀνάμιξε λεπτὴν κόκκιν κινναβάρους (θειούχου ὕδραργύρου.) Διὰ τοῦ ὑγροῦ τούτου δύνασαι νὰ γράψῃς ἐπὶ τῶν λινῶν ὑφασμάτων. Ἀφοῦ δὲ ξηρανθῶσι τὰ γράμματα· ἐὰν θέσῃς ἐπ' αὐτῶν θερμὸν τὸ σίδηρον διὰ τοῦ ὁποίου σιδερόνουσι, τὰ γράμματα ἀποκαθίστανται ἀνεξίτηλα.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ. — Σελ. 600, στήλ. β', στίχ. 9^ο καὶ 10^ο διορθωτέον «Καὶ ὅτε ὁ ὀνομαζόμενος Χουσεῖν Ἀγᾶς ἠθέλησεν ν' ἀρπάξῃ» ἀντὶ «Καὶ ποτε... θελήσας.» — Σελ. 600, στήλ. β', στίχ. 40^ο ἀντὶ «εὐρέων» διορθ. «εὐρεῶν.»